

park

novomeški mladinski časopis
št. 2, letnik I, april 1998
cena 7 tolar

V PRAVLJIČNEM GOROVJU - OBSVETLJEVAL GA
JE RDEČI POLUMESEC, KI SE MI JE ZDEL KAKOR
ZAKRIVLJENO BODALO, OŠKROPLJENO S KRVJO -
SEM PEL KAKOR BREZUMEN O SAMEM SEBI,
ATWOODOVEM PADALU

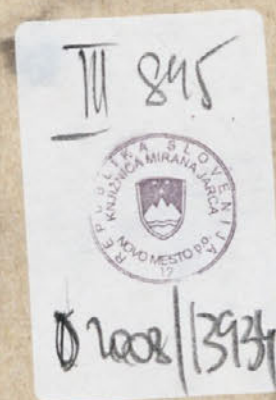
(ob mojem 17. letu)

Ko
sem
šel
v
obljubljeno
deželo
Kanaan,
se
mi
je
prikazal
v
sanjah
neronsko,
satansko
in
hiensko
se
režeč,
znan
obraz:

Kakor
poješ
ti
v
sredini
zemeljske
oble,
poje
po
eden
na
skrajnem
severu,
jugu
vzhodu
in
zahodu.

(odlomek)

Anton Podbevšek,
ČLOVEK Z BOMBAMI, 1925

V PRAVLJIČNEM GOROVJU - OBSVETLJEVAL GA
JE RDEČI POLUMISEC, KI SE MI JE ZDEL KAKOR
ZAKRIVLJENO BODALO, OŠKROPLJENO S KRVJO -
SEM PEL KAKOR BREZUMEN O SAMEM SEBI.

ATWOODOVEM PADALU

Ker avantgardna dejavnost v Novem mestu še danes ni povsem zamrla in se, nasprotno, občasno pojavlja vsaj v obliki takšnih ali drugačnih inscenacij, povelečujoč moč, drznost in lepoto Kizjumnosti, kakšna pač že je, je prav, da širšo kulturno srenjo opozorimo na poseben datum, 13. junij 1998, ko bo minilo natanko 100 let od rojstva Novomeščana Antona Podbevška, pesnika, publicista in pionirja slovenske zgodovinske avantgarde. O življenju in delu Antona Podbevška je bilo morda premalo, a vseeno precej napisanega, večinoma izpod strokovnejših in kompetentnejših peres od mojega, zato se v prispevku ne bom ambiciozno spuščal v globlje teoretske ali zgodovinske analize fenomena, imenovanega tudi človek z bombami. Cenjeni bralci naj v ta namen v roke vzamejo raje leta 1991 pri Dolenjski založbi izšlo prvo knjigo literarne zbirke Utva (Anton Podbevšek: Človek z bombami), v kateri o omenjenih vprašanih poglobljeno spregovori Denis Poniž v svojem eseju Sedem desetletij Človeka z bombami. Vseeno pa se na hitro sprehodimo skozi čas in si obudimo spomin na našega rojaka. Podbevškov prvi samozavestni poskus vstopa v slovenski medijski prostor leta 1915 preko takratnega Ljubljanskega zvona je bil že v kali zatrt. Janko Šlebinger, tedanji urednik LZ, je na poslana Žolta pisma še ne 17-letnemu Podbevšku odgovoril, da tovrstno pisanje sodi v delokrog psihiatra in ne esteta, torej z njim ne more v javnost. Očital mu je apokaliptično megleno vsebino, rušenje zgradbe jezika, opuščanje predlogov ipd. Mladi Podbevšek se je odzval z dvema pesmima v povsem nominalnem stilu, tedanji ekspresionistični maniri, vendar sta pri Šlebingerju naleteli na enak odziv. Kasneje je bil Podbevšek večje

skrajno severu,
jugu
vzhodu
in
zahodu.

(odlomček)

Anton Podbevšek,
ČLOVEK Z BOMBAMI, 1925

✓ NOVOMEŠKI AVANTGARDNI OLIMPIONIK ali 100 LET ANTONA PODBEVŠKA

pozornosti deležen v Domu in svetu, kar je po svoje zanimiv pojav. Pa pustimo slavno zgodbo o slovenskih liberalcih in klerikalcih, kar lepo pri miru. Po lastnih izjavah in po dognanjih literarnih zgodovinarjev je že rosno mladi Podbevšek poznal ideje in deloma dela Marinettija in drugih italijanskih futuristov, pa tudi nemških ekspresionistov, ki so ustvarjali v krogu revije Der Sturm. Čeprav se je Podbevška morda bolj razglašalo za slovenskega futurista, pa je njegova lirika notranjestrukturno gotovo bližja ekspresionizmu in njegovi tkim. disociaciji ali destabilizaciji subjekta, ki se po besedah Lada Kralja (Ekspresionizem, 1986) pri Podbevšku kaže predvsem kot sakralizirani in predimenzionirani ničejanski ego. Ne glede na vso teorijo pa je Podbevšek ustvarjal le do leta 1921, ko je imel praktično že zbrano vse gradivo za izdajo pesniške zbirke Človek z bombami; pesmi, himne in pesnitve, s katerimi je nekaj prejšnjih let vzbujal prave škandale z objavami in nastopi v okostenelem slovenskem kulturnem prostoru. Kmalu potem, ko je zamrla njegova ustvarjalnost, so ga začeli zapuščati somišljeniki, avanturi z urejanjem Treh labodov in Rdečega pilota sta marginalni, hkrati pa se je proti njemu obrnila še vsa javnost, tako da za svojo zbirko ni mogel najti založnika. Himna o carju mavričnih kač, Čarovnik v peklju, Električna žoga, Ob dnevu vpoklica na kolodvoru in druge pesmi so tako v zbirki Človek z bombami izšle šele leta 1925 v samozaložbi brez omembe vredne pozornosti, skoraj sedemdeset let kasneje pa je za ponatis zbirke v enaki obliki poskrbela Dolenjska založba v zgoraj omenjeni ediciji. Anton Podbevšek je s svojo osebnostjo in poezijo brez dvoma svojevrsten mejnik v slovenski literarni zgodovini, ki smo mu dosedaj še posebej Novomeščani posvečali premalo pozornosti.

Spominjam se le soareje ob 90-letnici Podbevškovega rojstva in 70-letnici konca 1. svetovne vojne, ki jo je pred desetimi leti na muzejskih vrtovih pripravil Filip Robar-Dorin, ki se je ravno tedaj tudi ukvarjal z Vetrom v mreži, zame osebno veliko hvalnico Novemu mestu ter njegovim pomladi. Ko letos jeseni praznujemo 100-letnico najstarejšega še živečega olimpijona in gimnasta Leona Štuklja, je gotovo prav, da se spomnimo tudi njegovega someščana in sošolca, pesnika in literata Antona Podbevška, ki je utiral pot slovenski literarni avantgardi skoraj sočasno z evropskimi vzori. Zato je bil osnovan iniciativni odbor za pripravo in izvedbo prireditev ob tem jubileju, ki ga sestavljajo mladi novomeški študentje literature, igre, umetnosti in filma. Glavni namen pobude je, da bi s prireditvami, ki bodo potekale v petek, 12. junija, in v soboto, 13. junija letos, zaživelo vse mesto, da bi se zavedli svojih korenin in izjemnih posameznikov, ki jih v 633-letni zgodovini našega mesta ni bilo tako malo. Izoblikovali so se predlogi, da bosta prvi dan praznovanja odprti slikarska in fotografska razstava mladih novomeških umetnikov, ki ju bosta spremljala večer Jakčevih dokumentarnih filmov in recital uglasbljenih Podbevškovih Žoltih pisem, soboto pa bi zaznamovala simpozij oziroma ciklus predavanj na pričujočo temo ter večerna centralna prireditev na Glavnem trgu, ki bi bila hkrati tudi neke vrste nekonvencionalna otvoritev kipa Antona Podbevška (1898-1981). Ob teh prireditvah bo posebno razstavo iz Podbevškove zapuščine pripravila tudi Knjižnica Mirana Jarca.

Tomaž Koncilija

»PRAVILOMA SME VSAK DELATI NA SVOJEM, KAR HOČE, ČE PRAV KOPLJE NAVZDOL V ZEMLJO DO PEKLA ALI GRADI NAVZGOR DO NEBA«

(CODEX MAXIMILIANEUS BAVARICUS CIVILIS, 1756)

Nenavadno liberalen paragraf iz osemnajstega stoletja nas v prvi vrsti opozarja, da je to, čemur pravimo skrb za kulturno dediščino, nekaj novega, morda vprašanje zadnjih sto let. Po drugi strani nas opozarja, da naš čas le ni tako zelo liberalen in privatna lastnina ne tako zelo privatna, da bi lahko kdorkoli počel karkoli. Zdi se namreč, da v zadnjih desetletjih vendarle nastaja nekakšen tihi konsenz o tem, da je kulturna dediščina nekaj, kar je treba brezpogojno varovati. Na drugi strani pa smo kljub temu priča »kavbojskim« posegom v občutljiva mestna jedra ali njihovo bližino, uničevanju objektov in predmetov, ki so nemo pričali o preteklosti...

Vrednost kulturne dediščine sama po sebi ni absolutna, temveč je vedno (posebej ob konkretnih primerih) diskutabilna. Primer: nek star objekt,

prepuščeno raznim samoupravnim organom, ki so pač vestno zatrli prizadevanja delavcev Zavoda, da bi na izredno občutljivem stiku med starim mestnim jedrom in novimi poslovnimi stavbami ohranili oz. obnovili mestni park kot nekakšno tampon območje. Tako imamo namesto mestnega parka (ali bo časopis Park pokril ta primankljaj?) glomazen in estetsko težko prebavljiv betonski blok. Interesi kapitala so tako pritiskali, da ni dosti manjkalo, pa bi podrli še tistih nekaj kostanjev, ki so ostali od prekrasnega drevoreda - konservatorji vedo povedati, da so jih komaj ubranili. Toda nekaj kostanjev je pirova zmaga - v senci ponosnega kolosa bodo tako ali tako kmalu oveneli.

Ko sem bil pred mnogimi leti prvič na Dunaju, sem bil fasciniran nad ogromnim trgovinskim centrom. Zdelo se mi je nenavadno, da se nahaja kar pet kilometrov stran od mestnega centra. Danes mi je jasno, čemu tako. Jasno je tudi projektantom podobnih centrov v Ljubljani in drugod po Sloveniji, celo projektantom novomeškega BTC. Žal to ni bilo jasno genialnim graditeljem monstruma na t.i. Novem trgu...

bi jih v »dneh srednjega veka« lahko vsaj zastavili, je obnovitev starega mestnega obzidja na »šancah« in ureditev sprehajalne steze. Pokazati je treba mestnim oblastem, da nam ni vseeno, kakšno politiko vodijo: ali se prijavljajo na aktualne razpise v slovenskem in evropskem merilu (obstajajo posebne fundacije, ki dodeljujejo sredstva za namene ohranjanja kulturne dediščine...) ali se na vse skupaj požvižgajo. Ta prispevek je tako na eni strani navaden prispevek laika, ki vendarle še nekaj vidi, na drugi strani pa uredniški poziv vsem, ki jih te stvari zanimajo, da s predlogi in prispevki obogatijo neke vrste diskusijo, ki se bo odvijala na straneh te revije kot zaenkrat edine resnično MESTNE revije.

Marijan Dovič

kavboji pod mestnim obzidjem

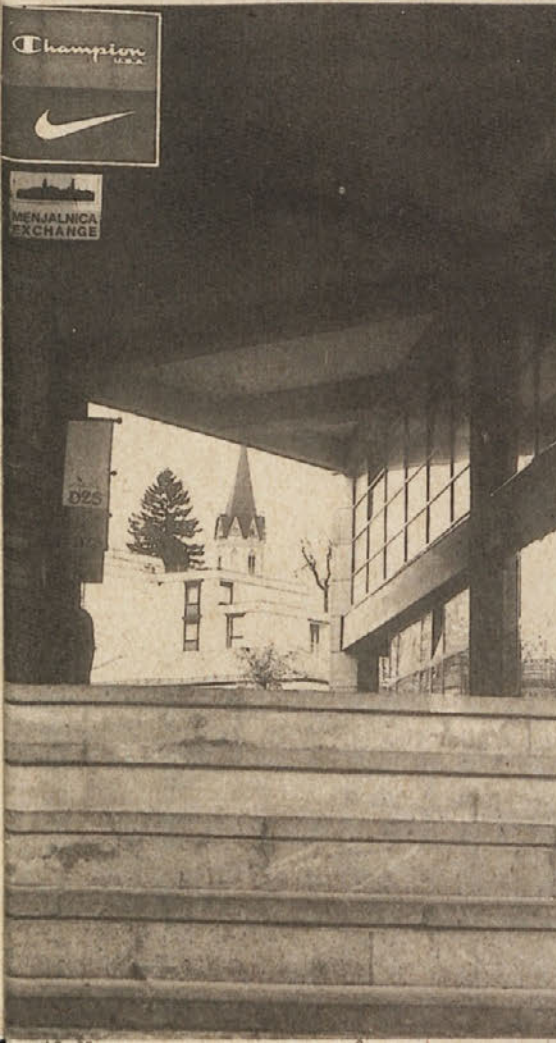
foto: B.P.

potreben korenite (in roko na srce - tudi drage) prenove, se lahko tudi podre in na njegovem mestu za isti denar postavi sodobno opremljena šola/porodnišnica..., ki bo nekemu območju dejansko v veliko korist. Vedno so stvari na tehnični - odločitev za ali proti pravzaprav ne izvira iz območja etike, temveč prej individualne estetike. Toda zakaj vendarle varovati kulturno dediščino, in to celo brezpogojno? Ker v nasprotnem primeru pristanemo na vsiljivo in surovo logiko neizprosne kapitala. Kapital namreč deluje po KAVBOJSKO: ne vpraša se, če bo uničil lep park, lepo dolino, onesnažil reko, podrl srednjeveški samostan ali secesijsko trgovsko poslopje...

Metode Divjega zahoda v našem mestu niso neznane. Najbolj transparenten in hkrati vrtoglavo vpadljiv je primer Novega trga. Ker se pristojnost Zavoda za varstvo kulturne in naravne dediščine konča pri mestnih vratih, je bilo dogajanje severno od nekdanjega mestnega obzidja

Bližajo se letošnji Dnevi evropske kulturne dediščine, ko bodo v središču vprašanja o načelih konservacije srednjeveških mestnih jeder. Problematika je za naše mesto še vedno izjemno aktualna, čeprav se morda zdi, da je za kavboji malo ostalo.

Zakaj se mi zdi smotrno, da Park piše o urbani in ekološki problematiki Novega mesta, in to celo intenzivno? Ker je to ena od možnosti, da osveščeni, ki jih ta problematika zanima, vzdignejo glas. Novega trga najbrž ne bomo podirali (čeprav to sploh ne bi bilo slabo) - toda lahko vsaj preprečimo, da se kapitalne napake ne bodo več ponavljale. Zato sem želel, da v tej številki izide prispevek, ki obravnava problematiko starih mestnih jeder na načelni ravni, ter da hkrati začnemo s pretresanjem konkretne problematike, ki je vezana na naše mesto: od mikrourbanizma do planiranja v velikem slogu (npr. urejanje prostora ob vhodu z novo avtocesto). Mnogo konkretnega se da storiti: ena od stvari, ki

Mikrourbana oprema - majhni, a pomembni dodatki

Čas, ki ga porabimo izven zidov stanovanja ali pisarne ali stran od tekočega traku tovarne, ponavadi in najpogosteje preživljamo v javnem prostoru in še posebej v zunanjem javnem prostoru. To je prostor bližnjih zelenic, parkov, ulic in cest, mestnih trgov, sprehajališč. Prostor, ki nas vodi in prostor, ki je destinacija, prostor, ki ni le naš, temveč je tudi naš, prostor, ki si ga želimo in ne le moramo deliti.

Pomen zunanjega javnega prostora je še posebno poudarjen v državah, mestih, recimo pa raje kar kulturah, kjer je način življenja obrnjen v odpiranje proti ljudem, k srečevanju z njimi, osebnim kontaktom. S tem zunanji javni prostor pridobi nekakšno bivalno funkcijo in ni zgolj nujno zlo v prehajanju iz ene zasebnosti v drugo. Je javno stanovanje, kjer se objekti in predmeti pojavljajo v preoblikovani podobi budilke, fotelja, postelje, namizne svetilke, omare, cvetličnih lončkov. Višji kot je pomen tega prostora za ljudi, bolj je vsebinsko bogat in večja je skrb za njegovo estetsko vrednost. Vse to se dokaj jasno izraža tudi skozi izoblikovanost in prisotnost mikrourbane opreme.

Pojem mikrourbana oprema ali ulično pohištvo ("street furniture"), najti je moč še druge sorodne izraze,

zaobsega množico predmetov, objektov, ki se nahajajo predvsem v javnem prostoru, ter jim pritiče estetska in/ali uporabna funkcija. Prostor lahko vizualno bogatijo, so v njem znak, predmet orientacije ali pa ga enostavno ustvarjajo uporabnejšega in prijaznejšega. Pod pojmom mikrourbana oprema zatorej razumemo klopi, smetnjake, kandelabre, tlakovanje, telefonske govornice, napisne in oglasne table in valje, kioske, avtobusna postajališča, javne ure,...

V Novem mestu (seveda sploh ne le pri nas) je danes zlahka zaznati skrb ljudi za vse, kar je zasebna last, kar je samo moje, moja pravica. Čas, denar, energijo vlagamo v svojo hišo, svoj vrtiček, svoj vikend, ponosno stopicamo po svoji zaplati zemlje. Vse izven meja "našega" pa je deležno majhne ali nikakršne pozornosti. Z javnim prostorom in mikrourbano opremo je žal tako. Vendar je skrb za mikrourbano opremo nezaznavna tudi s strani siceršnjega načrtovanja prostora. Očitno v njem ni prostora za detajle, kamor bi mikrourbanistično opremo v urbanizmu lahko uvrstili. Načrtuje se le v makro merilu, v katerem pa majcene mikrourbane opreme pač ni moč spraviti na papir in tudi misel nanjo se v tem merilu ne osnuje zlahka. S tem pa jo prenašamo v naročje interesa posameznih, parcialnih

Tomaž Levičar,
študent arhitekture

posegov v prostor, ki ne zmorejo svojega deleža spraviti v enotnost podobe z drugimi. Tako se na primer zgodi, da pride do oblikovne zmede ob prepletu podob teh posameznih sestavov (npr. telefonska govornica s poštnim nabiralnikom ob trafiki, ki stoji pri avtobusnem postajališču, ki je poleg oglasnih tabel za filmske predstave,...). Oblikovanje in pojavljanje mikrourbane opreme ostaja torej v interesnem polju in na ravni posameznih sestavov, ki se ne snujejo na podlagi konkretnega in edinstvenega mikro prostora, v katerega se vsajajo, temveč le (toda na srečo vsaj) po logiki časa. Današnja slovenska telefonska govornica je torej drugačna kot izpred desetletja, vendar je slovenska, ni ne dolenska, še manj novomeška.

Novo mesto ni London. Eden izmed znakov Londona so njegove rdeče telefonske govornice. Po njih si marsikdo zapomni in opredeli London. Mikrourbaniščična oprema torej nima le funkcije v smislu njene izrabe v vsakdanjiku meščana, temveč je pomembna tudi za pogled tujca, denimo turista, slučajnega pasanta, kogarkoli v bistvu. Ulično pohištvo lahko prav tako kot kuverte, dopisni papir, žig, tipografija,... označuje karakter in duh mesta, v katerem živimo ali v katerega smo prišli, prihajamo. Ta identiteta se lahko vzpostavlja na nivoju celotne urbane tvorbe oz. mesta ali pa le njegovih fragmentov, se pravi mestne četrti, sosele, ulice ali prostorov s posebnimi funkcijami (park, športni park, sprehajališča,...). Ulično pohištvo je torej postavljeno v vlogo snovalca identitete prostora, je njegov opredeljevalni, ločevalni in razlikovalni člen oz. potencira edinstvenost posameznega prostora, njegovo drugačnost.

Preseganje stanja oblikovne poenotenosti oz. monotnije oblikovanja posameznih sestavov mikrourbane opreme, vnešene v javni prostor, bi torej lahko bil (oz. moral biti) nov člen, poudarek v iskanju oz. snovanju kvalitetne in edinstvene podobe posameznih mest. Formiranje

edinstvenih podob mikrourbaniščične opreme, ki bi bila torej v skladu s konkretnim prostorom, bi bila tudi v skladu z od vekomaj prisotnim »genius loci« (duhom kraja, lokacije), ki ga je lahko negiral le kakšen vojaški, ekonomski, inženirski pogled na prostor. Danes ga še najbolj negira ekonomika. Investitorjem se največkrat pred očmi suka vprašanje cene. Serijsko izdelani predmeti so pač cenejši kot unikati ali izdelki skromnih serij. V tem smislu je težko pričakovati, da bi denimo slovenski Telekom postavil posameznemu mestu pripadajoče telefonske govornice. Zatorej je potrebno iskati sozvočje z interesom mesta, ki pa ga mora mesto tudi finančno podkrepiti.

Četudi je stanje na področju mikrourbane opreme v Novem mestu bolj kot ne porazno, je vendarle moč zaznati tudi nekaj posamičnih kvalitetnih posegov v starem mestnem jedru, ki so rezultat dela arhitekta Petra Simiča. Gre za izbrano situirane in oblikovane oglasne valje, ter nekoliko kompleksnejše zasnovan prostor ob Rozmanovi cesti. Seveda pa teh nekaj "mikro posegov" z mikrourbano opremo v makro prostor mesta še ne pomeni izboljšanja podobe mesta, temveč le nakazovanje možnosti za reševanje tega problema.

Delež pri topoglednem onesnaževanju podobe mesta pa gre tudi velikim oglasnim panojem (jumbo panoji). Ker je ta primer moč logično prenesti tudi v vse druge primere in je torej v njem neka splošnost, ga izpostavljam. Sem ter tja je te panoje sicer moč razumeti kot veliko fotografsko, grafično, predvsem avtomobilistom namenjeno razstavo (vendar le v primeru lepega oglasa). Torej podoba teh panojev po sebi morda ni zastrašujoča. Bolj, celo zelo vprašljivo pa je njihovo nekritično postavljanje v prostor, njihov odnos do konteksta, do okolice. Ta odnos je katastrofalno nestrpen. Logika postavljanja je sicer transparentna. Postavimo jih tam, kjer je največji pretok prometa, tako avtomobilskega kot tudi peš prometa. Ti panoji se torej

fotografije: Gregor Bernard

"obnašajo" podobno kot sodobni, prej omenjeni Slovenec s svojo hiško in vrtičkom, ki skrbi le za "svoje". Teh velikih oglasnih panojev je po mestu že celo morje, tudi tam, kjer z razloga ohranjanja lepe mestne vedute nimajo kaj početi. Ali torej nekaj denarja odtehta lepoto arhitekture ali krajine? Očitno, in dandanes niti ne začuda.

In če se danes jumbo panoji v mestu kar kopičijo, kar seveda tudi znižuje pomen posameznemu, pa na drugi strani marsičesa manjka. Torej ne le skrb za izbrano podobo mikrourbane opreme, temveč je potrebna tudi skrb za prisotnost čim širšega spektra le-te. Gotovo bi si v Novem mestu želeli kakšne javne ure, ki bi kazala čas zjutraj odhajajočim v službo in zvečer prihajajočim na zmenek. Mnoga mesta po svetu imajo v parkih ali ob izbranih arhitekturah postavljene umetniške instalacije, skulpture, ki krepčajo moč prostora, so kot gesta z roko ob že z besedami izrečeni misli. Vodnjaka, ki bi pel odo upehanemu postmodernizmu, kot ga vodnjak na Glavnem trgu Ketteju iz moderne, še nismo dobili. In tako naprej, lahko še daleč naprej.

Manjkajo nam torej sestavi, kot jim pravimo, manjkajo pa tudi elementi znotraj posameznega sestava. Sestav javnega prometa, če ponudim primer, pri nas sestavlja najpogosteje le nadstrešek. To je vse, no, včasih še tega ni. Moral pa bi sestav imeti poleg nadstreška še vsaj tablo s podatki (vozni red, smeri), koš za smeti, klop... in se seveda vsaj barvno uskladiti z vozili javnega prometa.

Mikrourbaniščična oprema izraža torej tudi odnos ljudi in oblasti do javnega, do skupnega. Danes je ta odnos slab. Toda kako naprej, kaj najprej? Naj odstranimo, kar je grdega, gnilega, naj saniramo, kar se sanirati da, naj ponudimo najosnovnejše, naj obogatimo "pomembnejše" prostore? Gotovo je, da vsaj nekaj od tega!

Ne le ohraniti, tudi oživljati

Ena izmed danes tako opevanih poti v Evropo zveni v po napredku in vsem novem hlastajočem času na nek način paradoksalno. To je pot, pri kateri je pogled v veliki meri uprt nazaj, vendar pa, kar je bistvenega pomena, z vizijo prihodnosti. Govorim o zavedanju lastnih korenin, vsega, kar je preteklost zapustila na naših tleh. Toda to zavedanje je obenem spoštuječ poskus, kako ostaline povezati s sedanostjo, jih ohraniti, obenem pa uporabljati. To je verjetno prava pot, kako vzpostaviti zdrav odnos do kulturne dediščine. Pa ga vzpostavljamo?

Kaj sploh je to - kulturna dediščina? Ali se je ljudje zavedamo tudi v vsakdanjem življenju ali le takrat, ko nas npr. strokovnjaki opozorijo na kake posebej pomembne spomenike preteklosti? Ali znamo z njo tudi živeti? Ta tema odpira mnogo vprašanj. Odgovori pa se nudijo na različne načine - dobivajo tudi mednarodne razsežnosti. Ena izmed možnosti, kako mednarodno predstaviti prizadevanja nacionalnih spomeniškovarstvenih služb, je prav gotovo akcija Dnevi evropske kulturne dediščine, ki vsako leto poteka pod okriljem Sveta Evrope. Za temo se odloči vsaka sodelujoča država posebej, po lastni presoji.

Letošnja tema v Sloveniji je aktualna in v marsikaterem pogledu pereča - srednjeveška mestna jedra, njihova prenova in revitalizacija. Mesta, stavbni kompleksi torej, so eden izmed najbolj reprezentativnih delov kulturne dediščine. In ne samo to - odločno posegajo v naše življenje, saj nas neposredno obdajajo! Tukaj pa se odpre polje neke nenavadne ambivalentnosti - po eni strani se tega okolja niti ne zavedamo in zaradi tega grobo, uničevalno posegamo vanj, po drugi strani pa tisto posebej pomembno, izstopajočo arhitekturno dediščino, ki se je le zavedamo, izločimo iz našega vsakdana. Ne najdemo ji ustreznega mesta. Ne uporabljamo je v skladu z njeno prvotno funkcijo, z njenim izročilom. Pomeni nam le lepo kuliso, spomenik; to lepo lupino pa pustimo prazno, brez vsebine. Odpre se sama srž problematike: ne zgolj prenoviti, ohraniti lupine, ampak revitalizirati, uporabiti, živeti s temi starimi stavbami, ki seveda niso vse arhitekturni biseri. Ustvarjajo pa pristen ambient, posebno vzdušje, ki ga dajejo stara mestna jedra, to pa je tudi del kulturne dediščine.

Poenostavljeno gledano je proces prenove mest sestavljen iz več faz. Najprej se opredeli območje prenove, različne stroke (umetnostna zgodovina, etnologija, arhitektura, konzervatorstvo, sociologija, ekonomija) pa izdelajo podrobne analize za obstoječe stanje. Potem se opredelijo funkcije, ki jih bo prenovljeno območje prevzelo, in sicer v skladu s potrebami širšega področja kot tudi z interesi in potrebami samih prebivalcev. Preveri se tudi vpliv teh sprememb. Sledi uresničevanje načrtov, ki se mora prilagajati morebitnim spremembam.

Na prelomu 19. v 20. stoletje se je zaradi hitre širitve večina nekdanjih mest spremenila v mestna jedra. V tistem trenutku so začela propadati. Sodobno življenje je vanje vneslo intenzivno trgovino, industrijo in promet. Kar je ostalo starih stanovanjskih zgradb, so vse manj zadostovale modernim standardom, zato so se v njih naseljevali ljudje z nižjim življenjskim standardom. Če staro mestno jedro živi s sodobnim mestom, prihaja logično do stalnih posegov v njegovo tkivo, ki se s tem regenerira. Nove stavbe, ki nastajajo v tem kontekstu, so seveda sodobne; napačno je imitirati stare oblike, saj ima naša doba lasten izraz in lahko doda k celi vrsti arhitekturnih slogov preteklosti nove kvalitete. Vendar mora arhitekt nujno spoštovati dani okvir (merilo starih stavb ambienta, njegove zakonitosti) in se ji podrediti. Ne smemo pozabiti, da nastajanje mesta ni nikoli zaključen proces in se nadaljuje tudi danes.

Trendi za prihodnost napovedujejo ustavitev širjenja mest. Prostora je vse manj, zato se bo gradilo oz.

obnavljalo znotraj danih okvirov. Arhitekti torej ne bodo več ustvarjali novih četrti, ampak bodo svoje novogradnje ali prezidave postavljali v sožitju s starimi. To bodo prednostne naloge pri gospodarjenju in oblikovanju urbanega prostora.

Pri vsem tem pa ne gre pozabiti, da ni samo ambient starih mestnih jeder tisti, ki ga moramo ohraniti, prenoviti, mu dati novo vsebino. Posebej občutljivo je obrobje samega jedra, stičišče starejših in mlajših, lahko popolnoma novih, stavb. Treba je ustvariti primeren, harmoničen prehod iz starega centra proti obrobju mesta. Tudi panorama mesta mora biti kar se da avtentična. Starih poslopij, predvsem pa tistih, ki imajo sama po sebi dominantno funkcijo, npr. cerkveni zvoniki, stolpi in tako naprej, ne smejo zakrivati ali kakorkoli kaziti stolpnice oziroma kakšne podobne glomazne pošasti. Pa ne, da bi imel kaj proti moderni arhitekturi - ta sodi v svoj del mesta in tam soustvarja podobo sodobne kulturne krajine, kjer ob novem najde ustrezno mesto tudi staro.

Tradicija obnove starih mestnih jeder na Slovenskem je nekajdesetletna. Njeni začetki segajo v 60. leta. V 70-ih so se smernice še utrdile. Na podlagi dveh pomembnih mednarodnih dokumentov, Beneške listine in Amsterdamske deklaracije, se je varovanje posameznih spomenikov razširilo na varovanje celotne stavbne dediščine (arhitekturne in urbanistične celote). 80. leta so prinesla obsežne in uspešne obnove starih mestnih jeder v Sloveniji. Upoštevale so se tudi mednarodne izkušnje, predvsem nemške.

Z osamosvojitvijo Slovenije so se ti procesi močno upočasnili. Prenova v večini slovenskih mest zastaja, če že ni popolnoma zastala. Temu botrujejo predvsem težave finančne narave, neurejena zakonodaja (predvsem razvpita denacionalizacija, pa zakon o zasebni lastnini itd.), operativna omejenost delovanja stroke same, kar pa je tudi posledica spleta mnogih nesrečnih dejstev. In tako, žal, obstanemo pred dejstvom, da lahko kulturna dediščina, vsaj njen del, izgine pred našimi očmi.

Na koncu se še enkrat za hipec pomudimo pri že omenjenih Dnevih evropske kulturne dediščine. Letošnja tema, srednjeveška mesta jedra, je kočljiva zaradi

mnogih vzrokov. Veliko jih je bila tukaj že omenjenih. Težava te teme je tudi v tem, ker ne gre za stvar, o kateri bi lahko razpravljala zgolj ena sama stroka. Prav mesto je področje intenzivnega soočanja različnih aspektov, pristopov, mnenj... Že v konzervatorski stroki sami se soočata pogleda umetnostnega zgodovinarja in arhitekta, temu pa pridružimo še urbaniste in ne nazadnje tudi politiko. Glavni namen te akcije je promocija stroke, v tem primeru konzervatorske, in njenega dela. Promocija kot taka je že v redu, čeprav si jo marsikdo zelo različno predstavlja. Je pa tudi modna zadeva. Danes že vsi nekaj promoviramo, tako da smo to besedo čisto izpraznili in izrabili. Pa še zmeraj se bistvenih stvari, vsaj v večini, ne zavedamo, vsej prizadevnosti promotorjev navkljub. Upam, da ta dotična promocija kulturne dediščine ne bo samo promocija zaradi promocije in da ne bomo tako dolgo promovirali, da ne bo ničesar več, kar bi se še sploh lahko promoviralo.

Andrej Stopar

foto: B.P.

ekološko

foto: B.P.

Dobodošli v novi, **ekološko** obarvani rubriki mestnega mladinskega časopisa Park. V njej boste lahko odslej prebirali aktualne mestne novice s področja ekologije in izvedeli za najrazličnejše projekte na tem področju. Skozi čas se je snovi za našo rubriko kar nabralo, tako da bomo lahko - upam, da konstruktivno - obdelali vedno težje probleme, kot so: onesnaženi **vodotoki** (reka Krka s pritoki), vedno bolj onesnažen **zrak**, **cestni promet**, **hrup**, **asfaltirane površine...**

Ker danes le redko slišimo novice, ki bi na kakršen koli način v bližnji ali daljni prihodnosti obetale boljšo kakovost življenja meščanom (pri tem pa ne mislim na nov model avtomobila iz "naše" tovarne), bom izkoristil to priložnost in napovedal že skoraj tradicionalno spomladansko ekološko akcijo, ki jo s prijatelji prireja Društvo novomeških študentov.

Uredimo si sprehajalno pot ob reki Krki!

Na Društvu novomeških študentov bo letos že tretje leto, odkar organiziramo prostovoljne čistilne akcije v Novem mestu (Ragov log, Portoval). V letošnjem letu pa upamo, da bomo morda skupaj z vami kos nekoliko večjemu zalogaju: klasični čistilni akciji bi radi dodali še ureditev sprehajalne poti in pogozdovanje brežine reke Krke.

Gre za pot ali stezo, ki bi potekala od mlina Na žago (mlin pod Seidlovo cesto) mimo naselja Plava laguna (modri bloki) do mestu na Seidlovi cesti. Poglavitni namen naše akcije je, da očistimo in uredimo prvi del poti pod Seidlovo cesto do prvih blokov na Seidlovi, kjer bi se naša pot priključila na že obstoječo asfaltirano sprehajalno pot, ki se vije pod bloki. Sama izdelava steze bo zaradi zahtevnosti terena morda nekoliko težja, zato smo si že zagotovili nekaj strokovne pomoči.

Za boljše predstavo naj povem, da bo pot speljana po terenu, ki je bil zadnjih petnajst let pokrit z robidovjem: to v svojem objemu ljubosumno hrani množico odpadkov, odvrženih s pločnika ali ceste. Menimo, da bi ureditev peš poti - z vidika poseganja v okolje - trenutno situacijo kvečjemu izboljšala, saj bi bila v prihodnje sanacija brežine (odstranitev robidovja in odpadkov) veliko lažja, s čimer bi dali možnost drevesom, ki so v dosedanjih pogojih slabo uspevala. V načrtu imamo tudi pogozdovanje brežine z različnimi vrstami dreves, ki trenutno že

uspevajo na tem področju, kar bi še dodatno pripomoglo k izkoreninjenju trdovratnih robid.

POTEK AKCIJE

Akcija bo potekala v soboto 18.4. 1998 s pričetkom ob 8. uri, oziroma 25.4 v primeru slabega vremena. Zbor bo na Seidlovi cesti nad staro žago. Orodje nam bo načeloma priskrbelo Komunalno podjetje (lopate, krampi, motike, žage...), kdor pa le more, naj s seboj prinese kakšnega od teh uporabnih pripomočkov. Naj opozorimo še na

primerno obutev, delovne rokavice itd... Za malico bo poskrbljeno, vse nadebudne aktiviste pa čaka še presenečenje!

S tem projektom se pešcu oz. sprehajalcu ponuja zdrava in hkrati prijetna alternativa: lahko izbira med nevarnim in nezdravim pločnikom ob cesti ter med zanimivo in sproščujočo stezo ob reki Krki. Dolgoročno bi bilo ob smiselnem načrtovanju in promociji možno povezati to pot tudi v večjo krožno rekreativno stezo, ki bi potekala v eno

smer pod Seidlovo cesto, v drugo pa nazaj skozi Ragov Log in ragovloški most. Gre za projekt, ki bo prispeval tako k rekreativni in turistični ponudbi mesta kot tudi dolgoročnejšim ciljem urbanizacije mestnega okolja, ne nazadnje pa bo imel tudi ugodne ekološke učinke. Zato smo prepričani, da bo naš predlog naletel na dobro voljo in vso možno podporo meščanov na dan izpeljave projekta.

PS: Ob izidu te številke bo akcija morda že izpeljana. V tem primeru pa le - **veselo na sprehod!**

Za vas je dežural budni ekolog Ivo Dovič

foto: B.P.

Revija Emzin je že četrto leto zapored priredila fotografski natečaj za Fotografijo leta. Ta natečaj je eden najuglednejših projektov na področju fotografije, ki predstavlja kvalitetno in sodobno slovensko fotografsko produkcijo. Tudi letos je bila svečana razglasitev nagrad v preddverju Cankarjevega doma. Tokrat so bila poleg nagrajenih del predstavljena tudi dela petnajstih avtorjev, ki so se uvrstila v ožji izbor. Tako si je gledalec lahko sam ustvaril predstavo o kvaliteti del in podeljenih nagradah.

Žirijo so sestavljali Metka Dariš, urednica in art direktorica revije Emzin, Boris Gabeščik, svobodni fotograf, Primož Lampič, kustos za fotografijo v Arhitekturnem muzeju v Ljubljani, Milan Pajk, svobodni fotograf, in Joco Žnidaršič, fotograf in urednik fotografije pri časopisu Delo.

Pregledali so 920 fotografij 97 avtorjev in enoglasno izbrali nagrajence. 1. nagrado (120.000 tolarjev) je prejel Jure Brecljnik iz Ljubljane, 2. nagrado (70.000 tolarjev) je prejela Aleksandra Vajd iz Maribora, 3. nagrado (fotografsko opremo v višini 50.000 tolarjev) pa Aleš Gregorič iz Ljubljane.

Posebno nagrado za reportažno fotografijo v vrednosti 100.000 tolarjev letos že drugič podeljuje časopisna hiša Delo. Dobila sva jo Vinko Skale in Borut Peterlin.

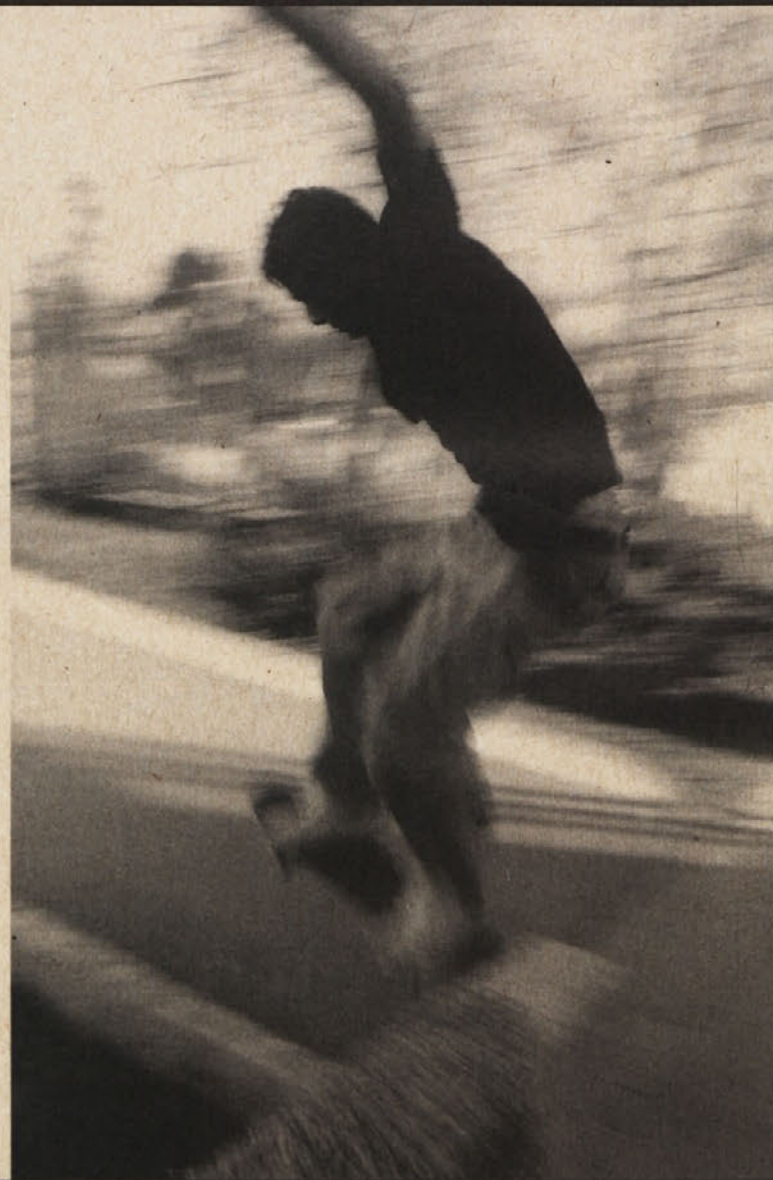

foto: B.P.

Fotografski razstavi

Pred kratkim smo imeli priložnost spoznati še dva mlada in perspektivna fotografa: Tomaža Grdina in Toma Mežana. Razstavljala sta v čedalje bolj aktivni Galeriji Luna.

Tomaž Grdin je fotografiral skaterje, popularno temo najstniške ali X generacije. Sam tudi sodi v to generacijo in pri njegovih fotografijah me najbolj preseneča svež pristop k motivu. Grdinove fotografije niso klišejske fotografije »letečih« skaterjev. Avtor je več pozornosti posvetil formi, telesa v urbanem okolju. Pravzaprav skater kot individuallec sploh ni pomemben, na fotografiji je pomembno samo ravnotežje forme. In prav to je naslov serije, Ravnotežje. Fotografije so bile domiselno razstavljene na zlomljenih skateboardih, kar je pričaralo dodatno vzušje. Glede na to, da gre za njegovo prvo razstavo, lahko od njega pričakujemo še kakšno presenečenje.

Tom Mežan je s serijo MOJE MORE MESTO dobil prvo nagrado na Emzinovem stalnem natečaju Foto Dragstor.

Znani fotografski kritik Primož Lampič je njegove fotografije komentiral:

»Celotna serija je dovolj homogena, koncept razmeroma transparenten, tudi znan oziroma viden. V celi slovenski fotografiji ne poznam skrivnostnejše in hkrati pusteješe, bolj ploščate mestne podobe, kot je ta. Prava vizualna alkimija: umazanija se spreminja v svetlobne strdke, črno nebo pa v umazano, sivkasto plahto. Kadar se mi zdi, da neka fotografija prebije meje hotenega, da gre preko roba avtorjeve zamisli in želje, da je groba in nedodelana, pa hkrati na nek način nova, toda da kot prepoznano naključje morda vodi naprej, v nadaljna iskanja, čutim živost medija - in to je dovolj.«

»RECONSTRUCTION START«

Jure Brecljnik, letošnji nagrajenec, je študent fotografije na praški Akademiji Famu. Njegova serija je nastala v sklopu diplomske naloge in je v Sloveniji vzdignila kar nekaj prahu. Ogorčeni bralec Dnevnika je pisal, kako je mogoče, da mediji promovirajo GAY fotografijo. V knjigi vtisov mu kraljuje napis gledalca PRAŠKA PREPOTENCA. Dva dni pred otvoritvijo razstave v Ljubljanski banki so to serijo odklonili - zaradi morebitne prizadetosti njihovih strank. Jureta sem vprašal, kaj se dogaja.

Kako je serija Reconstuction start nastala?

Serija je nastajala zadnje leto mojega bivanja v Pragi. Na začetku sem imel rahle obrise v glavi, kako naj bi vse skupaj izgledalo. Hotel sem povedati nekaj stvari, ki so tlele v meni že dalj časa. Vse skupaj naj bi nastajalo po čistih občutkih in na percepciji vizualnih dražljajev iz vsakdanjega življenja.

Si si podoba serije že vnaprej predstavljal?

V bistvu ne. Na začetku sem si rekel: Jure, ne obremenuj se z ničemer, delaj, potuj in boš videl, kam te bo to pripeljalo. Po nekaj mesecih sem imel pred seboj delčke nečesa.

Kasneje sem se poglobil v vsako fotografijo posebej in ugotovil, da lahko veliko več povem, če je več fotografij skupaj in da se moram bolj poglobiti v vsebino fotografij. Edino, kar sem že na začetku vedel - fotografije naj bi bile vizualno čimbolj močne.

Ti je tvoja modna fotografija pomagala pri načinu fotografiranja?

Niti ne, mogoče edino, kar se vizualne forme tiče.

Posvečaš veliko pozornosti detajlom; ali se jih zavedaš, ko fotografiraš?

Pred fotografiranjem imam v glavi določeno shemo, kako naj bi vse skupaj približno izgledalo. Toda med fotografiranjem se ti v glavi dogaja marsikaj in včasih te zanese čisto na drugo stran. Kar se pa detajlov tiče, ne bi mogel reči nič konkretnega: enkrat me vzbujajo, drugič spet ne. Vse je odvisno od mnogih dejavnikov, ki vplivajo nate med ustvarjanjem.

Te je nagrada presenetila?

Da in ne.

Nekateri so bili zgroženi nad tako imenovano GAY-evsko tematiko, ali ti vidiš svoje fotografije kot gayevske in ali si gay?

Kaj naj rečem, če se nekateri počutijo ogrožene, ko vidijo primerek moškega spolnega organa. Saj poznate tisto zgodbo o oblečenih homosapiensih na planetu zemlja, ki mislijo, da so edina oblika inteligentnega življenja v vesolju. Kar se pa tiče drugega dela vprašanja, pa moram na žalost priznati, da so mi zaenkrat bolj vseč nežnejše in manj kosmate zadnjice.

Kaj je vzrok temu, da nekateri to na tak način pojmujejo?

Pomankanje kisika.

Kaj bi jim svetoval?

Več izletov v naravo.

Jure Brecljnik

ŽIRIJA: »Telo, predvsem naše lastno, je tudi naše zadnje zatočišče. Je vir energije in skrito mesto bolezni. Je strast, seks in bolečina. Fotografsko grafični triptihi govore o tem naravnost, z vso krutostjo in za koga morda z nežnostjo. Formalno zelo konceptualna fotografija, ki pa je prignala do skrajnega konca ne sebe, ampak življenje samo.«

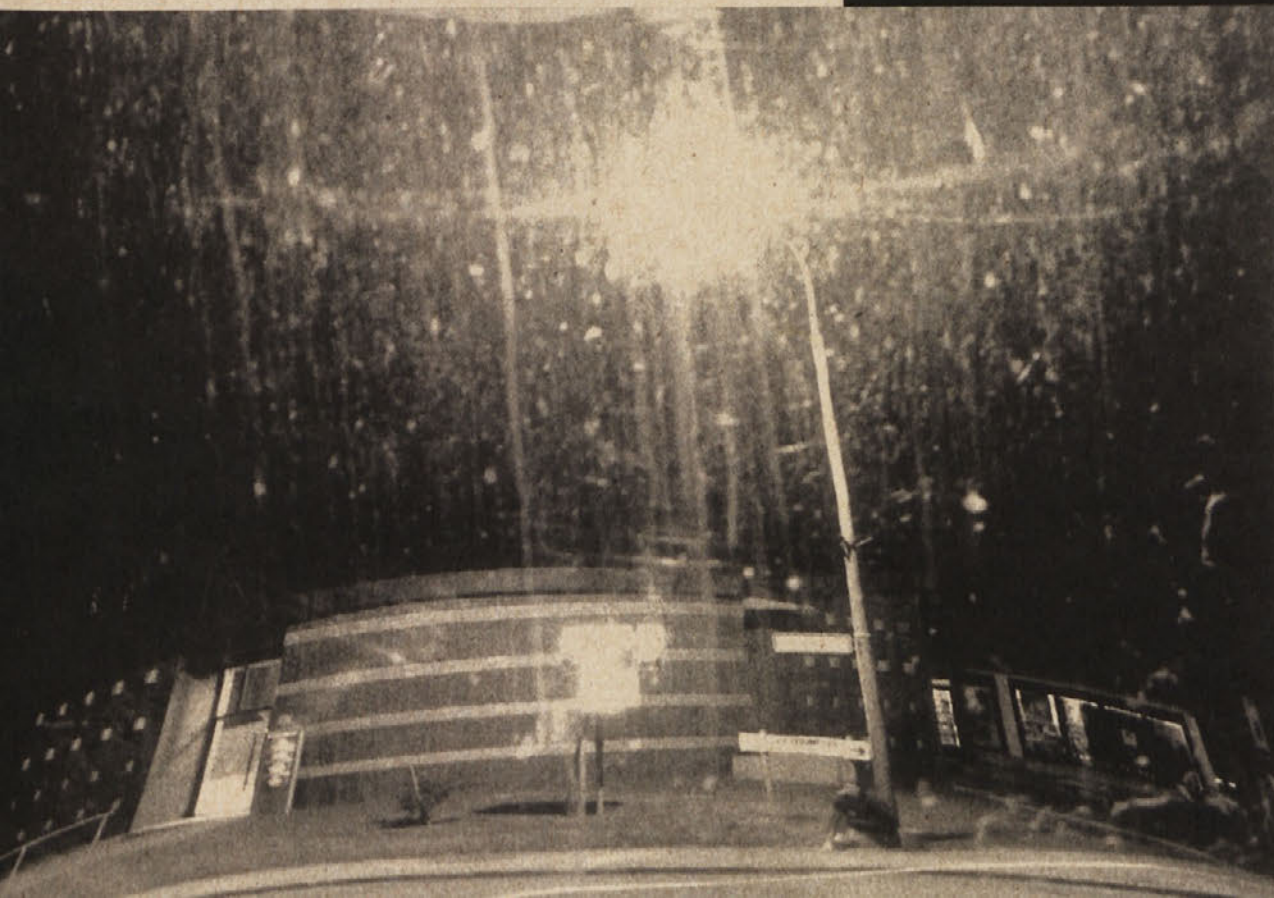
Borut Peterlin

ŽIRIJA: »Njegove fotografije obravnavajo rokarski festival predvsem s posnetki tistega, kar se dogaja med publiko. Na enako temo smo videli že mnogo fotografij, serijo pred nami pa odlikuje najprej tehnična enovitost, predvsem pa dokumentiranje intimnih trenutkov predkulisne scene, ki izpostavijo sprostitve tiste vrste energije, ki je sicer skrita pod zahtevanim formalizmom. Oboje povezuje ta fotografski cikel v podobo dogodka, ki jo je moč hitro prepoznati.«

Vinko Skale

ŽIRIJA: »Ukvarja se s problemom marginalcev družbe, ki se sicer ima za uspešno. Serija fotografij, posneta v maniri tradicionalne šole slovenske fotografije, kaže ljudi na robu družbe, pa tudi na robu lastnega življenja, pa vendar njihovi pogledi še vedno premorejo govornico veselosti, ironije in norčevanja iz samega sebe. To so fotografije s sporočilom, ki presega okvir samega medija.«

NAJAVA RAZSTAVE:

Če so vam fotografije Jureta Brecljnika všeč, jih boste lahko v živo videli na skupinski razstavi X-ov. To so X-Damjan Kocjančič, X-Jure Brecljnik in X-Borut Peterlin. Gala otvoritev bo 24.4. ob 19. uri v galeriji Kralj.

AS GOOD AS IT GETS (BOLJE NE BO NIKOLI)

ZDA (1997): Komedijska
Režija: James L. Brooks

Vsebina

Manhattan, sedanost. Melvin Udall je nevrotičen pisatelj ljubezenskih romanov, ki s svojimi kapricami terorizira vse okoli sebe: sosede, goste, strežno osebje... Edino Carol, njegova redna natakarka, mu posveča pozornost. Ko vlomilci pretepejo homoseksualnega soseda - umetnika, je Melvin prisiljen paziti na njegovega psa Verdella. Naslednji dan ugotovi, da Carol ni prišla v službo zaradi poslabšanja pri astmatskem sinu - Melvin plača privatnega zdravnika, da poskrbi za otroka. Sosed zaradi zdravljenja bankrotira in Melvin ga z avtom odpelje v Baltimore k staršem prosit denarja. Na Melvinovo željo se jima pridruži Carol. V Baltimoreju se Melvin in Carol v restavraciji sporečeta in ona odide nazaj v hotel. Med kopanjem Carol pristane, da jo Simon golo skicira. Simon se odloči, da ne potrebuje pomoči staršev, zato se vrnejo v New York. Ko pridejo nazaj, Simon ugotovi, da so v njegovem stanovanju novi najemniki. Melvin mu ponudi sobo. Istega večera odide Melvin na obisk h Carol. Gresta na sprehod, se poljubita in nenavadna romanca se začne, film pa konča.

OCENA

Na začetku spoznamo Melvina Udalla, ki je na začetku filma popolnoma odbijajoča oseba - človek, s katerim je nemogoče komunicirati, biti v njegovi družbi, kaj šele živeti z njim. Njegova psihotična obsedenost z majhnimi vraževernostmi in popolno čistočo mu je do trenutka, ko ga spozna gledalec, ustvarila renome nekoga, ki je absolutno odbijajoč. Film se začne na začetku rehabilitacije Melvinove osebe (značaja), na začetku poti preobrazbe v "popolnoma normalnega fanta" - čeprav taki ne obstajajo, kot trdi Carolina mama.

Pot, ki jo gledalec prehodi - presedi, je zelo dober primer klasične mainstream komedije. Ob gledanju dobi občutek, da vedno znova dobivaš razloge, da se smeješ Melvinovim seksistično rasističnim opazkam - žalivam, ki te vabijo, da pogledaš nanje kot na popolnoma navadno šalo. Seveda. A če bolje prisluhnemo, ugotovimo, da gre za stvari, ki bi jih vsak izmed nas kdaj rad izrekel, pa si tega ne upa zaradi svoje bojzljivosti, omejenosti, zapetosti in malomeščanstva.

Od soigralcev briljantnemu Jacku stoji ob strani Helen Hunt, ki ustvari popolnoma tridimenzionalen lik Carol, lik na nek način ranjene duše, ki si je opomogla in nam - kot sama pravi - ponuja preveč realnosti za petek zvečer. Tu je še homoseksualen par Frank in Simon, ki sta tako simpatična in nezajedliva ter brez kompleksov, da ju gledalec takoj posvoji. Cuba Guding, Jr. in Greg Kinnear sta del celotne podobe igralske zasedbe, ki je vsekakor opravila svoj del več kot korektno.

James L. Brooks nam pripoveduje skozi način konvencionalne režije, ki temelji predvsem na stacionarnih kadrih in zasukih. Ko kadrira, ni ekstremist - v zgodbi, v kateri sta beseda in igralec na prvem mestu, noče pritegovati pozornosti z detajli in velikimi plani. Igralci so odlično vodeni - pozna se jim, da so v količinsko obsežnem besedilu našli veliko domislic: te pa so pomagale vsem nam, da smo na koncu uživali ob sofisticirani kino limonadi (v zelo pozitivnem smislu). Hans Zimmer je podprl celoto z glasbo, ki v slogu filmov Jacquesa Tati ustvari občutek domačnosti, kar pomaga gledalcu, da si film čim prej vzame za svojega.

"Nikoli ne bo bolje" je v primerjavi s filmi istega žanra nadstandarden film. Verjamem, da je James L. Brooks, ko se je spravljal k izdelavi tega filma in je imel v glavi vse podobne filme, rekel isto, kot pravi na koncu Melvin (Jack): "I know, I can do better than this..."

GREMO V VIDEOTEKO

Rubrika Gremo v Videoteko ti svetuje, kaj si lahko sposodiš v videotekah širom po Dolenjski. Za mesec april smo izbrali za vas štiri filme, v katerih je med drugimi igral tudi Jack Nicholson.

Chinatown

ZDA (1974): Kriminalka
Režiser: Roman Polanski

Bizarna, fascinantna kriminalna zgodba, postavljena v trideseta leta v Los Angeles. Jack Nicholson je privatni detektiv, ki prevzame kompleksen in neoprijemljiv primer, za katerega ga najame *femme fatale* Faye Dunaway. Oscar za najboljši scenarij (Robert Towne).

The Witches of Eastwick

ZDA (1974): Fantastika/Komedija
Režiser: George Miller

Živahna, barvita fantazijska zgodba o treh moškega-željnih ženskah postavljena v mestce Eastwick v Novi Angliji. Ženska trojka: Cher, Susan Sarandon in Michelle Pfeiffer, nezavedajoč se svojih čarovniških sposobnosti, pričara perfektnega moškega - hudiča (Jack Nicholson). Magična predstava gledalca zabava do konca, kljub temu, da pripoved prehaja od čustvene fantastike k črnemu humorju ter dalje v popolno grozljivko in se konča tako, da ti ni nič več jasno. Scenarij je bil napisan po noveli Johna Updikea.

Batman

ZDA (1989): Fantastika
Režiser: Tim Burton

Zgodba se dogaja v mračnem in veličastnem Gotham. Ko se pojavi negativec "The Joker" (Jack Nicholson) je čas za junaka - Batmana (Michael Keaton). Gre za variacijo stripa Boba Kanea, ki jo je prefinjeno upodobil Tim Burton (Edward Scissorhands). Anton Furst je dobil oskarja za scenografijo.

A Few Good Men

ZDA (1992): Drama
Režiser: Rob Reiner

Zagret mlad vojaški odvetnik (Tom Cruise) dobi v preiskavo primer dveh marincev, ki naj bi ubila svojega cimra. Jack Nicholson igra poveljujočega oficirja baze, ki prikriva del zgodbe. Igra je na visoki ravni, a kljub temu v celostni podobi manjka peščica drobnih domislekov, ki bi pripomogli, da bi bil film zadetek v polno.

filmsko stran ureja Klemen Dvornik

KO PADE TEMA IN JE JASNO NEBO, VIDIM OZVEZDJE...

Jack Nicholson (22. april, 1937)

Jack Nicholson je bil z dvaintridesetimi leti veteran nizkoproducijskih filmov, ki jih je v večini produciral Roger Corman. Pozornost Hollywooda in filmske publike je pritegnil s stransko vlogo v kulturnem hitu *Easy Rider* (1969), s katero je bil prvič nominiran za oskarja.

Nicholson v tem filmu igra vlogo razuzdanega južnaškega odvetnika, ki trenutno svobodo najde na cesti skupaj s dvema dolgolasima motoristoma. Nicholson je s tem likom takoj vzpostavil stik z gledalcem in ustvaril model, ki je bil še velikokrat ponavljan: pod zunanjo podobo običajnega fanta se skriva srce in duša norca.

V filmu *Five Easy Pieces* (1970) portretira uporniško dušo, ki je zgrožena nad banalnostjo življenja, v katerem ni želje po umetnosti in ljubezni. Nicholsonova igra je naturalistična: izraznost v njej je minimalizirana, kar poudarja občasne izbruhe. Zdi se, da je s tem na novo definiral cinizem na platnu za naslednje desetletje.

Sledila je serija sodelovanj s priznanimi režiserji: z Mikom Nicholsom v *Carnal Knowledge* (1971), z Halom Ashbyem v *The Last Detail* (1973) ter z Romanom Polanskim v *Chinatown* (1974). Slednja dva filma sta mu prinesla nominaciji za oskarja. Drugič je prejel oskarja za genialno odigrano vlogo v *One Flew Over the Cuckoo's Nest* (1975) režiserja Miloša Formana. Kot običajno je tudi v tem primeru postavljen v svet norcev, kjer njegov lik trpi zaradi svoje prisebnosti.

Nicholson je znan kot igralec, ki ima odnos do vsake vloge - ne glede na to, kaj mu ponuja - in jo naredi korektno in profesionalno. Za Stanleya Kubricka je postal pisatelj, ki se izgubi v svoji norosti - film *The Shining* (1980). Za Michelangela Antonionia je odigral vlogo ameriškega reporterja, ki polzi skozi revolucijo v *The Passenger* (1975).

Jack pogosto izbira vloge tako, da sodeluje z igralci in z režiserji, ki jih spoštuje. Tako je odigral nekatere zanj nenavadne karakterje: kot konjski tat z Marlonom Brandom v *The Missouri Breaks* (1976); kot bivši astronaut v *Terms of Endearment* (1983); v nekreditirani vlogi z Williamom Hurtom v *Broadcast News* (1987); in kot klošar z Meryl Streep v *Ironweed* (1987).

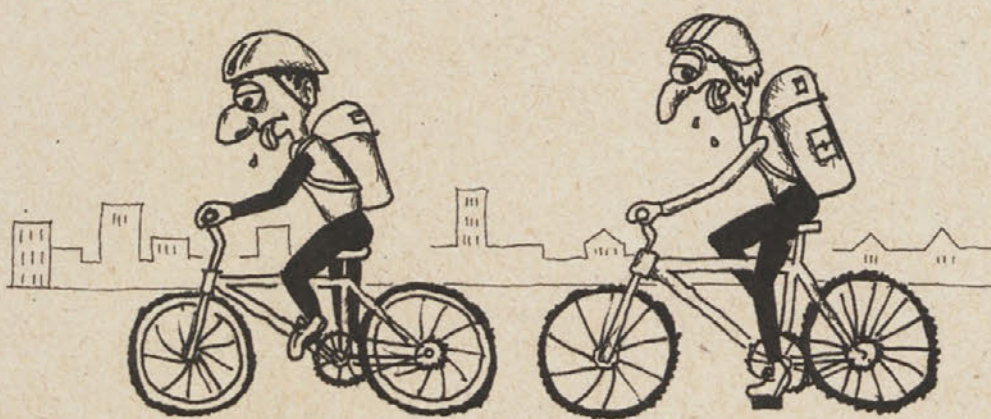
Njegove vloge v filmih *The Witches of Eastwick* (1987), v *Batmanu* (1989) in nenazadnje tudi *As Good As It Gets* (1997) kažejo na odkrivanje komične plati Jacka Nicholsona, ki ni nič slabša, celo enakovredna "resni", kar dokazuje tudi oskar za glavno moško vlogo leta 1997

S KOLESOM PO SLOVENIJI

PROLOG: mag. doc. Ivč

Vsa stvar se je pričela nekega dolgega poletnega večera, ko sva z Mičem na vrtu gostilne žulila eno izmed piv in se presneto dolgočasila. Ker nama je snov za debato pošla že prejšnji večer, vzdušje ni bilo ravno na vrhuncu, nato pa me prešine: "Hej, Mič!" sem zatulil v noč in predramil skoraj spečega junaka, "kaj ko bi osedlala najini kolesi in obkrožila svet?" Stvar se mu ni zdela napačna, a kaj, ko s seboj ni imel potnega lista. Tako je kocka padla na Slovenijo.

Ko sva zamisel dobro prespala, sva bila nared.

1. Dan: ing. dr. Mič

Jutranje meglice se še niso dodobra razpodile, ko sem med vznesenim upiranjem na gonilke že lahko zaznal Ivčev obris pred blokom. Izraz na njegovem licu mi je nakazal, da se na obzorju pojavljajo prvi problemi. "S tako težko mrcino ne pridem niti do Otočca", je izdaval s cmokom v grlu ter se nemočno zastrmel v sicer peresno lahko kolo (tako vsaj s ceno zagotavlja proizvajalec), ki pa se je kar šibilo pod težo silnih šotorov, spalnih vreč, kuhalnikov in druge (nepotrebne) krame. V nasprotju z trenutno veljavnimi fizikalnimi zakoni sva le spravila v gibanje vsak svoje čudo. Pospeševanje do običajne kolesarske potovalne hitrosti nama je vzelo reci in piši pol dneva. Vsi napori so bili v tem času vloženi v poganjanje, izjema je le nekaj uric posedanja pred ali v naključnih gostilnah, ki so se nama ena za drugo nenehno in mamljivo prikazovale ob cesti. Glede na to, da nisva načrtovala prenočevanja v Grosupljem, sva bila primorana vključiti najin super turbo power. Kot 20 km/h hitri blisk sva blisknila skozi Ljubljano ter ob spuščajočem se mraku razsvetlila Kranj. Upoštevajoč nasvet pokojnega tovariša maršala Tita: "Snadi se" sva poskusila srečo pri dobrih ljudeh v krajevnem župnišču. "HEHEHE", se nama je nasmejala in že sva postiljala mamljivi žimnici.

2. Dan: mag. doc. Ivč

Ko sem se zjutraj zbudil, sem se najprej z ožuljeno roko zagrabil za otečeno rit, skozi katero je ravno zarezal strašen krč (očitno se bo treba posedanju v gostilnah še nekoliko privaditi). Po celodnevni ježi sva se nato z jeziki do pedal privlekla v Bohinj in socialca 50m pred kampom odhlačala v hosto. Najina žrebca sva naslonila na tablo PREPOVEDANO KAMPIRANJE ter poiskala najbolj idiličen prostor za najin šotor. Po obilni večerji sva se s palcema v ustih stlačila vsak v svoj žakelj ter zagnala svoja cirkularja...ZZZZZZ...ZZZZ...ZZZ.

Dan je proč,
pride noč, z njo
črn oblak,
ki kolne ga vsak:
dežek spusti
in junaka utopi.

3. Dan: ing. dr. Mič

Zjutraj sem odprl mokre oči in se z mokro roko popraskal po premočeni zadnjici, pogledal plavajočega soplavalca in zagrgal: "Mejduš, tvoj šotor pa res dobr tesni!!" Odprl sem zadrgo in se odplaknil na plano. Ko sva ožela vso svojo lastnino, sva z vlažnimi gatami odškripala v sončen dan.

Ko sva zgodaj popoldne prispela v Kranjsko goro, se je pred nama pojavil zlovešči Vršič, midva pa sva brez besed zavila v najbližje grmovje, skočila v pižame in postavila šotor. Proti večeru je postal hrup sprehajajočih se planincev tako moteč, da sva bila primorana pomoliti radovedne nosove na plano ter ugotoviti, da je najin neupadljivi vijolični domek zopet moteč dejavnik v narodnem parku. Ogorčena nad kaljenjem najinega spanca sva s tesnobo v srcu odvlekla šotor še globlje v hosto.

4. Dan: mag. doc. Ivč

Glede na to, da podgurca še nisva slišala za armafleks, sva ponoči temeljito primrznila na peščeno podlago, tako da sva vstala šele, ko so prvi jutranji žarki ogreli najin šotor. Nemudoma sva se z vso vnemo zagnala v breg, saj so se nad nama zgrinjali še zadržni črni oblaki. Po nekaj metrih naju je že pralo kot za stavo. Ko sva prišla tik pod vrh, je nehalo deževati... (končno) ... in začelo snežiti. Še dobro, da ima vsako kolo pri sebi tudi verigo - tako sva srečno prišla do vrha. V koči sva dobro podprta in s pivico v roki že načrtovala popoldansko vegetiranje ob krušni peči, ko sva s široko odprtimi ustmi in izbuljenimi očmi uzrla ponoven sončni vzhod. V trenutku sva s pospeškom g ($9,82 \text{ m/s}^2$) in mokrimi žlajfi kriče padala v dolino ter pristala v okolici Bovca, kjer sva izmučena zažagala v noč.

5. Dan: ing. dr. Mič

Zjutraj sva z izbranim okusom stlačila opremo skupaj ter jo v zares visokem slogu pritrdila na mašine. Umetniška vrednost najinega pakiranja bi bila največja, če ne bi Ivč ob pogledu na kepo platna zamišljeno ugotovil, da je morda svoje sijajne naočnike pozabil v šotoru. Na poti do Nove Gorice je bil nato polno zaposlen z iskanjem iznajdljivega kleparja. Tako sva slepec in pokveka, dva nabrita frajerja, nadaljevala spust do Branika, kjer je čoravi Ive pri hitrosti $40 \text{ km}^3/\text{s}$ pritisnil poljub ravno na škarpo moje babice. Z razbitimi žnabli sem ga odvlekel v hišo, kjer sva za dva dni ostala na rehabilitaciji hospitalizacijske abnormalnosti (za laike: veliik sva žrla).

7. Dan: mag. doc. Ivč

Po dvodnevem plenjenju babičine špajze sva zjutraj z nabasanimi želodci še neprebavljene hrane (Miču je še tri kilometre zatem štrlela banana iz ust) z živežem natlačila vse, kar je imelo količkaj volumna. Pomahala sva kislino smejoči se žlahti z opustošene domačije - ter jo čez Col mahnila na Vrhniko, tokrat k mojim sorodnikom. Ko sva tudi njih doobro otrebila, sva lenuha zadoljna legla k zasluženemu počitku.

8. Dan: ing. dr. Mič

Najino veliko domotožje je z blazno hitrostjo poganjalo pedala, medtem ko sva midva lenobno poležavala na prtlačnikih. Opoldne sva že ležala vsak v svoji domači postelji poganjala svoja dobra stara cirkularja...ZZZZZZ...ZZZZ...ZZZ.

EPILOG:

Tri zapovedi za kolesarjenje po Sloveniji:

1. Ne pretiravaj
2. Dobro jej in pij
3. Imej žlahto na vseh ključnih točkah

Za vas sta kolesarila:
Ivo Dovič in Mitja Ličen,
večna študenta

STRAN NOVOMEŠKIH DIJAKOV

Stran, ki se odpira pred tvojimi radovednimi očmi, je namenjena novomeškemu dijaškemu utripu. Tu bo generacija tja od fazanov pa do maturantov razkrivala svoje obšolske dejavnosti, predstavili ti bomo sveže novomeške skupine, glasbenike, igralce in nasploh vse kreativne mlade ljudi. S skupnimi močmi bomo ugotavljali, ali je ustanovitelj Dijasa (mimogrede: to je edini dijaški klub v mestu) že minila začetna navdušenost in kako intenzivno se vključujejo v družabnost Dolenjcev. Nadalje ti bomo postregli z različnimi šokantnimi in škandaloznimi pripetljaji. Sicer pa vse zveš v tej in nadaljnjih številkah Parka pod zgornjim naslovom. Dobrodošel!

ZDRUŽENE DIJAŠKE MOČI

Dijaška sekcija Novo mesto DIJAS - DNS

Novo mesto je mesto kot vsako drugo. Tako se ponaša z dejanji, ki so nepriljučna, pustata, nedorečena ter se na drugi strani dotika dejanj, ki so zanimiva in poučna. Slednjih je pri novomeški mladini žal premalo. Ni nobenih interesov, nobenega optimističnega pogleda na prihodnost in njeno preživetje. Mestu pa lahko pri tem pomaga samo mladina, ki je pa v našem mestu ni malo. Kot voda na mlin pa so se pokazala očitno uspešna dogovarjanja znotraj društva novomeških študentov DNS, na katerih so sodelovali tudi dijaki, o ustanovitvi organizacije novomeških dijakov. Ta naj bi povezovala vse novomeške srednje šole.

In tako je Novo mesto pred dobrim mesecem dobilo združeno, povezano populacijo vseh novomeških srednjih šol, s skupnimi interesi in cilji. Namen dijaške sekcije je tako povezovati, družiti ter predvsem bolj financirati obšolske dejavnosti. Vsi vemo, da je za tako početje potrebna predvsem dobra volja in interes, da ne omenjamo ostalih sredstev.

Odprla se nam je torej ogromna priložnost, zato jo moramo toliko bolj resno zgrabiti. Upam, da se vsi dijaki zavedamo položaja, ki nam ga nudi novoustanovljena dijaška sekcija DIJAS. Le tako se bomo lahko dokopali do že dolgo želenih skupnih kulturnih, športnih in drugih projektov, veliko zabave in potovanja ter nenazadnje medsebojnega spoznavanja.

Robert Kruh

intervju:

MORTALITY

(ker je dovolj brutalno)

Če ju ne bi kdaj pa kdaj po naključju srečala v učilnici, bi menda nikoli ne zbrala poguma za tale intervju - »dead man« - moje tokratna gosta sta Gregor Iskra - Izi in Franci Saje - Spike, dve petini Mortality-ja.

Kdo sploh sestavlja Mortality?

Krist - kitara, Jur - kitara, Pile - bas, Izi - bobni in Spike - vokal.

Kaj takšne mlade fante sploh vleče h glasbi?

Slovenska glasba je v... no ja, kar nekaj izrazov. Na tem področju je luknja, ni skupin.

Na katero področje mislita?

Death metal z vplivi ... da vidim ... power metala!

Pa vzorniki?

Jih ni. Kaj da ne. So skupine iz tujine. Eno ime!? Suffocation...

Čigave skladbe igrate?

Avtorske - Jur piše glasbo, Spike pa besedila.

Ljubezenska...?

No ja, moraš se spoznat na stvar. So mračne, a ni nič, kar ne bi bilo res. Ljubezenske če so? Tudi lahko, vsak si jih razlaga po svoje. Imet moraš svoj specifičen pogled, nakazane so smernice. Po petzkratnem poslušanju se pa res da kaj razbrat.

Kje jih zvočno in glasovno pilite?

V Straži, v Kulturnem domu.

V kulturnem domu!?

Ja, nekaj se vendar mora dogajati.

Zaenkrat ste imeli dva koncerta. Že kaj uspeha pri...?

Zaenkrat smo imeli tri koncerte. Uspehov tudi že nekaj, upamo pa, da bo še bolje.

Računate na uspeh?

Ja, sanjamo - maksimalno bomo uspeli (3. letnik faksa)

V tretjem letniku? Po kakšni logiki?

Ene dve leti moraš hodit gor na faks, da mal žuraš.

Zanimivo. Pa ste tudi še prosti?

Krist, Jur in Izi: vsi imamo Maje. Pevec pa ne ve niti, kaj bi sam s seboj.

A tako. Še nekaj mi ne gre iz glave. Je življenje tako črno kot vaša oblačila?

To je imidž, veš, da te ne zebe.

Pozimi, pa da te NE ZEBE? Ne razumem...

Tud pozimi je sonce, še bolj - odvisno, kako ga vzameš.

Vaša življenska filozofija?

Žuriraj (nikoli ni preveč), ne obremenjuj se. Bodi, kar si, bodi drugačen.

Največja želja skupine?

Igrati v tujini (Evropa, Amerika, Avstralija...)

Kakšna pa naj bi bila tista prihodnost, ki ima vsaj nekaj (pra) faktorjev z resničnostjo?

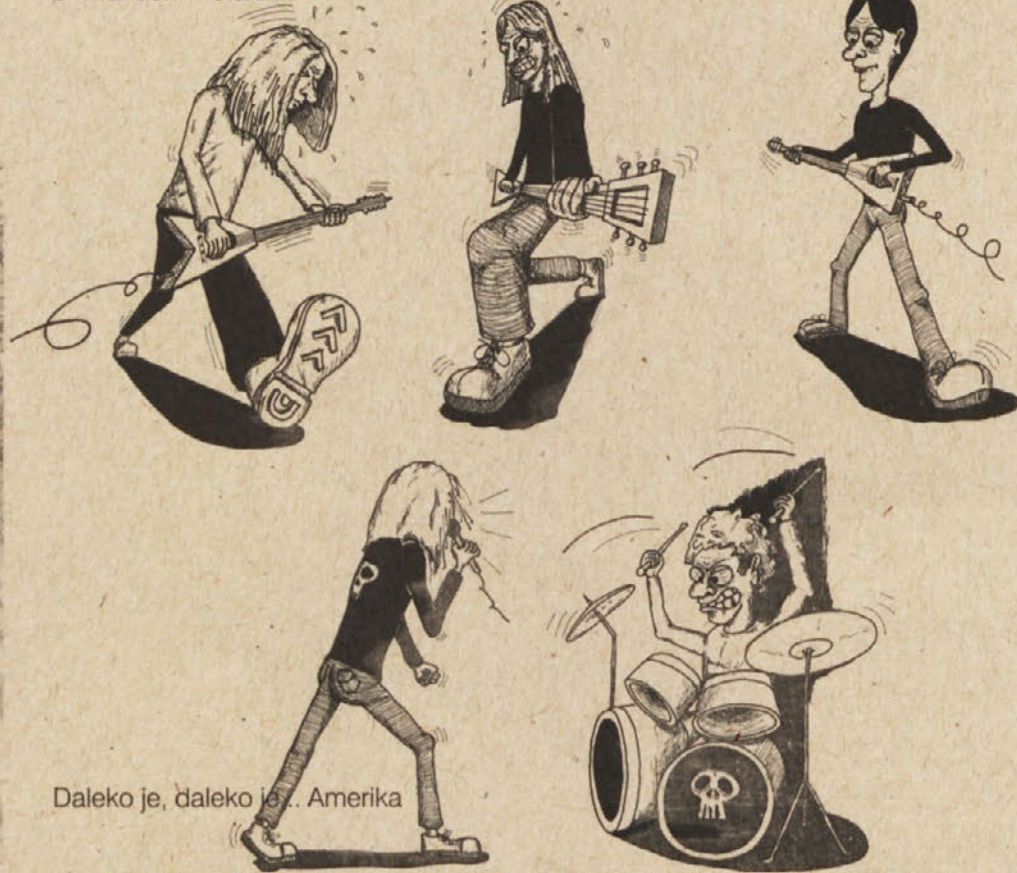
Posnet plato. Najprej šest komadov, če se bodo prijeli, pa še CD...

Na koncu mi je pred brnenjem zvonca ostalo le še toliko časa, da sem se mladima glasbenikoma zahvalila za intervju. Odmora je bilo nepreklicno konec...

Mojca Rapuš

smrtonosni metalci...

Daleko je, daleko je... Amerika

MEGA DIJAŠKI ŽUR PRVI DIJASOV PROJEKT 27. marec

stran novomeških dijakov ureja
Mojca Rapuš

foto: B.P.

New Breed:
nov dih, nov zrak, nov kruh... prepih

Dan D:
nemške strojnice na obali Normandije...
trije pokošeni dijaki in čustveno prizadet redar

DMP:
toplo, vroče, zgoščena...
ČUTM glavobol,
RABM aspirin...

Zmelkoow:
kavo z mlekom... ker fotograf ni snel pokrovčka =
TEMA, ni fotke

Novosti in zanimivosti v zvezi z DNS e-mail in www serverjem

Vsi člani in članice Študentskega servisa DNS in Društva novomeških študentov imajo že nekaj časa možnost pridobitve brezplačnega naslova elektronske pošte. Dopisnico, s katero lahko to svojo možnost uresničite, so vsi člani ŠS dobili že s knjižico ugodnosti in popustov. Naj ponovim, da lahko brezplačen naslov elektronske pošte dobijo člani ŠS in DNS. Pri inštalaciji in uporabi tega naslova pa so se pojavile nekatere nejasnosti, ki jih bom poskušal odpraviti.

Poleg uporabniškega imena in gesla sta nujna podatka tudi naslova vhodnega in izhodnega strežnika elektronske pošte. V našem primeru sta oba naslova enaka. Za poslovanje z elektronsko pošto je potreben tudi nek računalniški program (glej marčevsko številko računalniške revije MONITOR).

Navedel bom primer, kako uporabiti podatke v primeru, da član uporablja program Internet Explorer 4.0 podjetja Microsoft. S tem programom lahko med drugim urejamo tudi elektronsko pošto. Za uporabnika je brezplačen in tudi sam ga uporabljam. Menim pa, da so stvari v glavnem enake pri vseh tovrstnih programih.

Na začetku se program inštalira. Za inštalacijo se uporabi CD-ROM enota.

Po inštalaciji programa se vpiše novega e-mail naslova v uporabnikov računalnik naredi na naslednji način:

- odpreti moraš menu "mail" (pošta)
- nato odpreš menu "tools" (orodja)
- klikneš na vrstico "accounts" (naročniki)
- izbereš možnost "add" (dodaj)
- odpre se polje z naslovom "your name" (tvoje ime). Vtipkaš svoje ime.
- v naslednjem koraku vpišeš točen naslov elektronske pošte, ki ti je dodeljen s strani DNS ime.priimek@drustvo-dns.si
- sledi vpis imena vhodnega ("incoming") in izhodnega ("outgoing") strežnika elektronske pošte. V obeh primerih se vpiše mail.drustvo-dns.si. Imena teh strežnikov so vezana samo na strežnika od DNS-a, oziroma na domeno drustvo-dns.si.
- nato se vpiše uporabniško ime ("username") in geslo ("password"). Ta podatka sta na obvestilu o dodelitvi, ki ga prejme vsak zainteresent.
- postopek pripelješ do konca ter ga potrdiš z poljem "finish".

Preizkus opraviš z izbiro gumba "send and recive" (pošlji in sprejmi). Program bo zahteval da mu vpišeš geslo. Zatem bo preveril, ali je na strežniku kaj pošte. Tukaj je tudi možnost, da uporabnik označi možnost, da program shrani vpisano geslo, tako da pri vsakem naslednjem preverjanju vpis gesla ni potreben. Vendar se s tem odpre možnost, da ima vsakdo možnost vpogleda v uporabnikovo elektronsko pošto.

Naslednja zadeva, ki jo pripravlja Društvo novomeških študentov, je izdelava internet strani, na katerih bodo člani in članice študentskega servisa imeli vpogled v lastno poslovanje preko študentskega servisa.

Podatki, ki bodo na voljo vsakemu posamezniku, so naslednji:

- pregled vseh obračunanih napotnic.
- To so napotnice, ki jih je servis prejel s strani podjetja, ki je zaposlovalo dijake in študente. Istemu podjetju je bil s strani servisa tudi poslan račun, na katerem je specifikacija obračunanih napotnic. Podatki, ki bodo tukaj na voljo, so datum obračuna napotnice, ime podjetja, vsota sredstev, ki jih je zaslužil-a članica servisa.

- pregled vseh plačanih napotnic
- To so tiste napotnice, ki so plačane s strani podjetij na podlagi prejetih računov. Ti zneski so nakazani na bančne račune članov in članic, ki so jih navedli v študentskem servisu. Poleg prejšnjih podatkov bo dodan še datum nakazila.

- pregled letnih zaslužkov
- V tej rubriki bodo lahko uporabniki servisnih storitev imeli pregled nad količino sredstev, ki so jih zaslužili v koledarskem letu. Tukaj bodo posebej razvidna sredstva, ki jih je član-ica že prejel-a na svoj račun, ter potencialni zneski, ki so jih podjetja članom-icam še dolžna.

Internet strani z omenjeno ponudbo se bodo nahajale na internet straneh društva DNS, www.drustvo-dns.si. Dostop za posameznega člana-ico bo možen s uporabo uporabniškega imena in gesla. Oboje bo možno na lastno zahtevo dobiti na študentskem servisu. Uporabniško ime in geslo se bosta dostavljala po pošti. Član-ica bo na ustrezna polja zgolj vpisal potrebne podatke in na voljo mu bodo vse prej omenjene vsebine.

Naslednja zadeva, ki se pripravlja v zvezi z internetno ponudbo, je možnost naročanja napotnic študentskega servisa preko interneta. Član ŠS bo zgolj na ustrezna mesta vtipkal svoje ime, izbral željeno podjetje in vse skupaj z elektronsko pošto poslal na študentski servis. Napotnica bo poslana ali na naslov članice ali na naslov podjetja.

Za kakršnekoli dodatne informacije v zvezi z internetno in e-mail zadrevni sem na voljo na naslovu:

marko.kralj@drustvo-dns.si

za DNS
Marko Kralj

JAVNI PROTEST

Na seji, kjer smo pričakovali burno razpravo o mladinskem centru, se je ta problematika nepričakovano hitro končala. Boris Dular (LDS) je brez pisnega argumenta takoj na začetku seje predlagal umik 9. točke z dnevnega reda. To je seveda ravno tista ključna točka za mladino, ki predlaga dodatno gradivo, nujno potrebno v procesu oblikovanja najemne pogodbe in reševanja mladinske problematike.

Argumenti B. Dularja se sploh niso navezovali na 9. točko, ki obsega le sprejem gradiva in diskusijo o pogojih najema, ampak na osebno stališče B. Dularja oziroma stališče koalicije ZLSD-SLS-LDS-SNS do mladine in DNS-ja.

Po predlogu za umik je za ugovor prosil Marko Zajc – predstavnik mladine, nakar se je zgodilo nekaj neverjetnega. Leva koalicija (tokrat brez SLS) je izglasovala, da mladina nima besede. Ali se Mestni svet boji študentske besede? Kje je demokracija in pravica ugovora. Sledilo je še glasovanje o ukinitvi točke, kjer so ponovno napele moči sestrške stranke LDS-ZLSD-SLS-SNS. Tako smo morali nemo zapustiti dvorano - dosti prej, kot smo nameravali.

Ali smo prisiljeni mladi v Novem mestu na lokalnih volitvah novembra imenovati svoje svetnike? Takih svetnikov, ki ne zagovarjajo javnega interesa in se že pogovarjajo o delitvi funkcij v novi lokalni oblasti, ki sploh niso prebrali prejetega gradiva o reševanju mladinskega problema, kaj šele da bi si prišli prostor ogledati; ki se niso udeležili niti neformalnega in neuradnega posveta vseh svetniških skupin in strank, (organizirali smo ga na isto temo v ponedeljek, 23.3.98)

- TAKIH SVETNIKOV NE POTREBUJEMO IN SO NAM V SRAMOTO.

ZAKAJ? Kje so vzroki za takšno razmišljanje svetnikov? Zakaj se boje civilne družbe mladih, ki so avtonomni od vsake politične oblasti in imajo neodvisne medije, ki jih politika ne zanima. Konec koncev si večina želi le pestrega življenja, možnosti za ustvarjalnost in družbeno udejstvovanje ter zabave.

Zavolj vsega tega izrekamo javni protest in prosimo vse someščane – mlade in stare, da podprejo prizadevanja DNS in ostalih organizacij (Dijaška organizacija gimnazije, Šolski center, Gostinska šola, Društvo podeželske mladine, Skupnost katoliške mladine, Ekonomska srednja šola in vsi, ki še bodo podpisali manifest) v naporih osnovanja mladinskega kluba.

Društvo novomeških študentov

foto: B.P.

DRUŠTVO NOVOMEŠKIH ŠTUDENTOV

mladinski center v dolenjski metropoli

Res smo verjeli in zaupali, da bo naslednji Park - vsaj kar se tiče mladinskega centra – zmagoslaven. Žal mi je. Ob vseh naporih, ki smo jih zadnja leta vložili v ta projekt, je prav možno, da kljub številnim argumentom ne bomo premogli dovolj politične pretkanosti, da bi se lahko postavili ob bok svetnikom Mestnega sveta ter Mestni upravi.

Naredili smo vse, kar smo mogli: pripravili smo programske projekcije, intenzivno smo sodelovali pri načrtih in gradbeni dokumentaciji, ki je sedaj že pripravljena za obnovo, priskrbeli smo vsa potrebna sponzorska in lastna sredstva za obnovo in opremo, po petih letih občinske pasivnosti smo kar sami predlagali obravnavo mladinske problematike na seji mestnega sveta, sklicali skupaj vse mladinske organizacije ter predstavili problem javnosti z obvestili, s posveti in tiskovno konferenco. Še ni bilo dovolj.

Za razumevanje tega (sedaj že političnega) boja moramo vedeti dvoje: župan in Mestna uprava (večinoma desna) želijo novembra letos prikazati sadove svojega »uspešnega« mandata, leva koalicija LDS-ZLSD-SNS, ki ima po priključitvi pomladne SLS in neodvisnega kandidata Antona Škerlja že večino v Mestnem svetu, pa želi prestižni problem mladine reševati šele v naslednjem – »njihovem« mandatu (če bodo na volitvah uspeli.) Tako je razplet mladinskih prostorov v KC JT padel med dva ognja in je trenutno v pat poziciji.

Vedeti moramo tudi, da je delni (okrog 20%) lastnik KC JT tudi Ministrstvo za obrambo RS (MORS), vendar je sklicevanje levih svetnikov na nerešena pravno-formalna vprašanja glede lastnine KC JT le zameglevanje sicer jasnih političnih interesov po nadzorovanju najmlajše volilne skupine. V resnici namreč še vedno velja člen v pogodbi števil. 363/666 iz leta 1992 med Ministrstvom za obrambo RS in Občino, kjer Ministrstvo pooblašča občino, da v njegovem imenu in za njegov račun gospodari in upravlja tudi z njegovim deležem objekta. Vmes se je delež občine zaradi vlaganj v objekt tudi še znatno povečal.

Politika gor ali dol. Če potegnemo črto – niti mestni svet kot najvišji organ v občini, niti mestna uprava nista bila sposobna v 6 letih popolnoma prazne in neizkoriščene prostore v KC JT nameniti za najnujnejše potrebe mesta. Že ŠEST let, dragi Novomeščani, bi lahko ta prostor ponujal kulturno zavetišče ustvarjalcem, lahko bi služil katerikoli veji umetnosti, športa, izobraževanja ali v najslabšem primeru – podjetniškim interesom, ki bi z najemninno lahko krili velik del kulturnega programa v našem mestu.

Kaj narediti? Od mestne uprave (desna koalicija SKD-SDS) sedaj pričakujemo takojšnje in učinkovito reševanje pravnoformalnih vprašanj, ki jih postavlja mestni svet in pripravo najemne pogodbe s simbolično najemninno za že dodeljene prostore. Hkrati apeliramo na mestni svet oz. levo koalicijo LDS-ZLSD-SLS-SNS, da prekine s čredništvom in končno upošteva javni interes mesta in dovolj mladini vložiti energijo in pridobljena sredstva v prepotrebne prostore že letos – še pred »njihovim« mandatom. Od vas Novomeščanov pa pričakujemo še malo dodatnega potrpljenja - nam ga pač ob vsem skupaj že pošteno primanjkuje.

Marko Zajc,

predsednik Društva novomeških študentov

GLEDE KLUBA...

V Novem mestu se glede mladinske kulture dogaja bore malo. Resda imamo v zadnjem času vse več različnih iniciativ, ki pa nekako ne dosežejo želenega odziva. Pa tudi premalo jih je in vse preveč pogosto ostajajo le na ravni ideje. Zato bi lahko rekli, da na lingvistično-semantični ravni mladinska kultura v Novem mestu ne upraviči niti prilastka *ново*, še manj pa samostalniki *mesto*.

A vendar se dogaja tudi nekaj novega, popolnega mrtvila le ni čuti. V marsikaterem oziru se kot glavni zaviralec mladinskega kulturno-umetniškega gibanja kaže ravno dejstvo, da mladina nima svojih prostorov, v katerih bi lahko nemoteno razvijala in uprizarjala svoj ustvarjalni potencial. Zato je v tem pogledu pobuda o dodelitvi nekaterih prostorov bivšega doma JLA mladini, ki jo je prevzelo Društvo novomeških študentov, dobrodošla, če ne celo nujna in edina alternativa, ki bi rešila mlado Novo mesto tako enoličnega kot tudi »vaškega« vzdušja. Trenutno si za mladino v Novem mestu še najbolj prizadeva že omenjena organizacija, ki sebe predstavlja kot pravno utemeljeno in apolitično organizacijo, katere cilji so cilji vseh študentov in ostalih mladih v Novem mestu, ki vedo, za kaj v celi stvari gre. In če stvar preučimo podrobneje, vidimo, da je temu resnično tako, saj smo bili pod okriljem Društva novomeških študentov deležni nemalega števila različnih organiziranih dogodkov (glasbeno-koncertna, filmska, literarna, športna, izobraževalna dejavnost...)

In vendarle se taka stvar na bistveni ravni mora spolitizirati: to ne pomeni, da zaidemo v slepi krog medstrankarskega obračunavanja. To vodstvo Društva novomeških študentov prav dobro razume in je zato pripravilo utemeljen in pravno formuliran program, s katerim je nastopilo na seji občinskega sveta, o poteku in izidu katere ste lahko prebrali že v prvi številki revije PARK. Baje zaradi nedorečenega lastništva dotičnih prostorov KC Janeza Trdine le-ti zaenkrat še niso primerni za dodelitev mladim.

Pa smo spet na začetku in se lahko vprašamo: Ali takšni »primerni« prostori v Novem mestu sploh obstajajo ali pa si jih bo mladina morala postaviti kar SAMA?

Marko H.

Opera v Novem mestu...

Obleganje Gradu Otočec: Šubertova »Prisega«

8. in 9. maja 1998 bomo na otoškem gradu gostili grofa Heriberta, grofico Ludmillo, viteze in dvorne dame iz Salzburga. Za kaj pravzaprav gre? Študenti salzburške Visoke šole za glasbo in upodabljajočo umetnost Mozarteum bodo gostovali z opero enodejanko »Zapriseženi« (Die Verschworenen) Franza Schuberta. Zgodba je polna komičnih zapletov s srečnim koncem. Če želite doživeti malce srednjeveškega vzdušja, ne boste manjkali!

Irena Yebuah

ROLLING STONES

Odgovor na vprašanje, ali se fosilni kamni še kotalijo ali pa so že obmirovali, lahko poiščete na lastne oči - v četrtek, 28. maja, v Zagrebu. Na tako pot je seveda treba odriniti zgodaj jutraj (okrog desetih). Pa še ogledati si je treba sosednjo prestolnico. Je vse skupaj drago? Odgovor: 6.500 SIT ali manj.

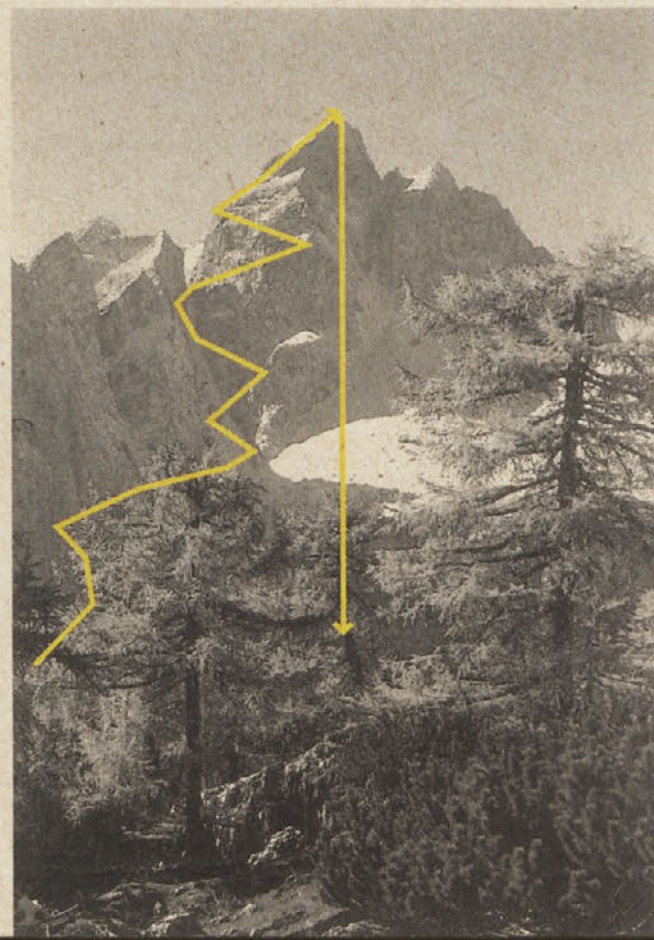

SMUČAJMO VSI, BOJAN IN MI I

TURNJA SMUKA s Kotovega sedla pod Jalovcem. Od planiških skakalnic malo naprej (v Tamar) nas bo vodil novomeški himalajec Marjan Zver (povratak bo možen tudi brez smuči). Aja, odhod je v soboto, 18. aprila popoldne, povratak pa naslednji večer. Čimprej se prijavi, količina in kakovost snega sta omejeni.

SMUČAJMO VSI, BOJAN IN MI II.

SMUKA po francoskih Alpah: Menda je v Tignesu sneg tudi čez prvi maj. Zato krdela revnih slovenskih študentov v tem času preplavijo to neznansko veliko smučarsko središče. Novomeški avtobus je že poln (odhod 24. aprila ob 22h), morda bo več sreče na SOU.

Začelo se je že skoraj davnega 1994. leta. Prva študentska cvičkarija v menzi študentskega naselja v Rožni dolini. Lačni Franz, DMP in Vlado Kreslin. Prvi splošno-slovenskoštudentski žur, ki je povezal dolenjske študente in nam (verjamem, da nisem bil edini) pošteno dvignil lokalpatriotsko zavest, posebej ko smo bili priče temu, da naši stanovski kolegi in kolegice z drugih področij naše vsem drage domovine še kako radi pokušajo našega rdečkastega kralja - cviček. Všeč jim in nam je bil tako zelo, da ga je v sodih zmanjkalo že kmalu po polnoči, če še pomnite, tovariši. Bil je to ravno čas začetka bolj organizirane kampanje za promocijo cvička kot avtohtonega slovenskega (dolenjskega) vina, v katero se je lepo vključila Cvičkarija 94, čeprav so jo morda spremljali tudi črnogledi pomisleki iz bolj vinogradniških krogov. Izkazalo se je drugače, saj so cele horde cveta slovenskih študentov in študentk čez noč spremenile mnenje o dolenjski kislici. Potem so prišle druga, tretja in četrta Cvičkarija. Vsako leto prvo sredo po prvomajskih počitnicah, vsako leto več obiskovalcev, iz leta v leto pestrejša in kvalitetnejša programska, etnološka, gurmanska in enološka

ponudba, lani že kar prijateljska nogometna tekma med dolenjskimi študenti in župani ter sekretarji dolenjskih občin, vedno v študentski menzi in, če me spomin ne vara, je še vsakič padla kakšna kaplja dežja. Pa še tri stalnice so, ki so spremljale vse dosedanje cvičkarije: Vlado Kreslin, DMP in pregovor Na vsaki cvičkariji zmanjka cvička. To zadnje pa res stoodstotno drži. Cvičkarija 97 je sploh podrla vse rekorde in nesporno potrdila, da gre za največjo tradicionalno študentsko zabavo, žal pa je očitno štopila na žulj upravi študentskih domov, ki je potihem dala vedeti, da prireditve takšnega obsega, ko se poleg 2500 ljudi v menzi približno enaka množica zabava po svoje v bližnji okolici iz preprostega razloga, ker fizično ne more v dvorano, infrastruktura študentskega naselja enostavno ne more več prenesti. S tem je bila pod vprašaj postavljena letošnja Cvičkarija. Vendar Cvičkarija 98 bo. Štiriletna uspešna tradicija je očitno obrodila sadove, saj so menda kar naenkrat velik interes za izpeljavo prireditve pokazale vse dolenjske občine in druge firme, podjetja in društva, ki jim je blizu

ideja o turistični etnološko-enološki promociji Dolenjske in njenega posebnega cvička. Ker lokacija v Rožni dolini ni več možna, je DNS-jev iniciativni in organizacijski odbor za pripravo Cvičkarije 98 našel drugo možnost: GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE v Ljubljani. Tu bo v sredo, 6. maja, potekal Dan cvička in zvečer ob 21. uri v hali A že peta, jubilejna Cvičkarija z najboljšimi slovenskimi in dolenjskimi skupinami. Osrednji večerni koncert in zabava bosta letos torej že preko dneva uvedena z obilico spremljevalnih dejavnosti, kar bo celotni manifestaciji podelilo, upam si reči, novo dimenzijo. Promocijo kulture pitja cvička v slovenski prestolnici, sredi barjanskih močvirij in megle. In v to večkrat nezdravo amfibijsko sredino želimo vnesti košček našega sonca, razgibanost naših gričev, posejanih z vinogradi in veselje, ki domuje v naših srcih. Zato pa naj velja: Always cvičk!

Tomaž Koncilija

CVIČKA se razui

KRAS-NO 1!

V soboto, 7. marca, je manjša skupina novomeških navdušencev-ljubiteljev navsezgodaj zjutraj jadrno odvihrala s trebuhom za pršutom - na KRAS! No ja, pa pojdemo po vrsti. Izlurjeni novopečeni DNS-jev vodič nas je popeljal po Škocjanskih brezni, kjer smo žal izgubili dva soborca (Janko je utonil v Ogabnem jezeru in ga ni več med nami ha ha ha...). Pot nas je nato vodila v Lipico, na ogled znamenite kobilarne (predaval je priletni žrebec). Sledil je prijateljski obisk gradu Rihenberg v Braniku, ki smo ga po kratkotrajnem obleganju v celoti zasedli, grofa natakli na kol, na turnu pa razobesili dolensko zastavo?! Na višku vojne vihre smo se spravili še na starodavno mesto Štanjel, kjer nas je premamila grajska klet, polna pršutka in terančka. Auuu! Jedli, pili in peli smo do onemoglosti, nakar nas je zasačil zaspani šofer in nas spokal nazaj na Dolenjsko (na Barju smo spotoma pretepli še nekaj Žabarjev, kjer so mnogi borci še nadaljevali boj.

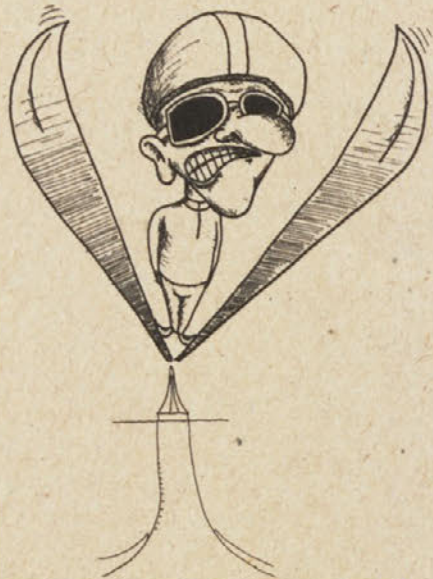
KAR JE DOBRU, NEJ SLABU!

novica meseca:

NEMŠKI ŠTUDENTSKI PUČ

Voditelji liberalne stranke Klaus Kinkla so na robu živčnega zloma. Tisoči študentov se vpisujejo v njihovo stranko - z namenom, da bi v njej prevzeli večino ter začeli krojiti podobo svoje dežele. Ali se lahko tudi mi kaj naučimo od njih? Ali se lahko naši svetniki kaj naučijo od njih? Potem, ko so »pošenkali« več kot pol bivšega doma JLA, se sprenevedajo pri dodeljevanju prostorov za mladinske dejavnosti, češ da lastninjenje objekta še ni urejeno (prej je bojda bilo?) Le glejte, da vam stotine študentov ne stopijo na ŽULJI!

PLANICA, PLANICA, KRALJICA, KAPLJICA brUUUUUh...

22. marec. Tudi Novomeščani smo pristavili svoj piskrček k spodbujanju naših in izžvižgavanju tujih skakalcev (0.56 decibela) ter tradicionalnemu praznjenju steklenic in želodcev. Naši skakalci, kot da bi ravno v zadnji tekmi v sezoni hoteli briti norce iz prezebajočega občinstva, se niso posebej odrezali. Tako so že precej okajeni gledalci upravičeno izžvižgali drugi skok znanega Primoža Peterke, ki je bil menda »ponesrečen«, kot so zadevo hoteli omiliti komentatorji. Resnici na ljubo: skok ni bil vreden svojega imena - to so gledalci (IN VINO VERITAS!) dali jasno vedeti. Eden od naših jo je raztogoten mahnil kar peš proti domu. Prišel je le do Kranjske Gore, kjer smo ga po dveh urah pobrali na magistralni cesti, na kateri je s pivom v roki želel ustaviti dobro dušo.

Skrbno izbrana koncert(k)a

foto: B.P.

21. marec: ŽABJAK 3-0

V nekem afriškem baru (Slon ali Nilski konj?) je legendarni interregionalni ansambel Žabjak 3-0 priredil sedmino za padlim junakom džez violine, Francozom Stephanom Grapellijem. Žalna slovesnost pa se je žal hitro prevesila v orgiastično hrumenje razgretih ljudskih množic - podobno kot v znani Zgodbi o efeški vdovi. Člani skupine so se morali reševati s pomočjo posebne gledališke priprave (Deus ex machina).

29. marec: IZTOK MLAKAR

Že pol leta razprodani koncert znanega Primorca nižje rasti je dokazal, da se lahko ušteje tudi predsednik. Predvideno količino lahkega cvička (2lit./osebo) je žejno občinstvo posebalo že med prvo pavzo. Z voljno publiko sta imela Mlakar in njegov van Smallhausen potem lahko delo. Prava zabava pa se je začela šele po njenem odhodu: vsakdo je hotel preizkusiti svoje pevske in igralske sposobnosti, do skrajnih meja in tudi čeznje pa so se razvijale že pregovorne dolenske pivske kapacitete...

park

novomeški mladinski časopis
št. 2, letnik I, cena 1 tolar
(april 1998)

novomeški mladinski časopis

Glavni in odgovorni urednik: Marijan Dovič
oblikovanje: Jurij Kocuvan
ilustracije: Janez Vidrih
naslovnica: Borut Peterlin

Ustanovitelj in izdajatelj: DNS

Tisk: Jangraf
Naklada: 1000 izvodov

Naslov uredništva:
Prešernov trg 8,
8000 Novo mesto
Tel: 068/322-275
e-pošta: park@drustvo-dns.si

Zaželene konstruktivne pripombe, predlogi in prispevki.
PRIDI IN SE SPREHODI PO PARKU!